Biblioteca Jud. Harad Bors
SALA DE LECTURA

Anul XXIII
30
(952)
Sîmbătă
26 iulie
1980
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

ROMÂNIA ŞI FRANŢA — DIALOG ŞI CONLUCRARE LA CEL MAI ÎNALT NIVEL

ÎNSEMNELE UNEI PRIETENII TRADIŢIONALE

(pag. 8)

TINERII NOŞTRI ANI

Evocînd ultimii cincisprezece ani din istoria României, ani care ne-au marcat pe fiecare din noi, vom constata că tot ceea ce am înfăptuit, tot ceea ce am cutezat a visa, stă sub semnul dragostei de neam și încrederii nețărmurite în oameni. Perioada aceasta ne demonstrează că putem ridica arcurile spre cer, fără a neglija pămîntul, că putem trudi douăzeci și patru din douăzeci și patru de ceasuri, dacă este nevoie de sporul nostru dar că, la fel de bine, putem iubi, putem cînta, ne putem bucura.

Fiecare epocă din istorie este legată de cutezanța unui conducător, de aspirația lui spre lumină, deschidere spre lume și sete de dreptate.

Tinerii noștri ultimii cincisprezece ani, tinerii noștri ani de avînt, se leagă de cel care în 1965, la Congresul al IX-lea al P.C.R., a pronunțat pentru o Românie stăpînă pe soarta ei : tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Eram într-o clasă de liceu cînd am auzit pentru întîia oară acest nume. Știam că vor veni zile mai bune, doar pentru ele se jertfiseră generații, doream ca secretarul nostru general să schimbe soarta aceluia pentru hărnicie și iubire de dreptate.

Un an mai tîrziu, am ieșit cu școlile și sate, împreună cu alți tineri ai Orăștiei, în întîmpinarea tovarășului Nicolae Ceaușescu. Nu făceam nici-odată, pînă atunci, la vreo adunare populară. Nu auzisem pe nimeni vorbind, și, mai ales, nu auzisem pe nimeni adresîndu-se, nouă, tinerilor. Dornic de nou, tinerețul puse primul umăr la bătaie în favoarea noului. Iar cînd este vorba de încredere și prietenie, el, tinerețul, o caută în cei care-l îndrumă în viață.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu vorbea, iar noi stăteam în primele rînduri și nu ne mai săturam ascultînd. Am uitat, într-o clipă, rîsete în care mîncam mămăliga în loc de pîine ; pentru că au fost și asemenea zile. Am uitat, că nu ne putem permite o bicicletă „Carpați", pentru că, într-adevăr nu ne putem permite. Părinții noștri dinte noi făcuseră front. Mulți s-au întors acasă schilozi. În locul unora a venit o carte poștală. Este drept trecuseră zece ani de-atunci, dar rana-i rană și se vindecă greu chiar grozăvie făcută de bombe mai stăteau mărturie, așa pline de apă și bălți, cum erau.

Ni s-au promis multe în viața aceea, parcă anume înscrise pentru noi. Ni s-a spus că partidul are încredere în anii noștri tineri, că noi putem înfăptui tot ceea ce visăm, că nu avem dreptul să fugim de vise. Așadar, vom putea ridica orașe spre cer ; vom putea scormoni pămîntul ; vom putea sta în vîrful carului plin cu spice de grîu, fără ca cineva să ne spună „sărăntoci ori coate-goale". Și, în mulțimea adunată acolo, ne-am privit pe furiș, ochi în ochi, noi, cei de la patrusprezece ani în sus. „Cine a spus, oare, că nu sîntem buni de nimic, ne-am întrebat sufletele, cine a cutezat să ne taie aripile ?!". Așadar, vom putea zbura nu numai deasupra munților Grădiștei, ci mai departe, pînă la capătul lumii și înapoi, de unde numai și numai de noi. Gata cu lipsa pîinii, a cărților, a confortului, ziceam, gata cu lipsa viselor.

De atunci au trecut cincisprezece ani. Au mai fost multe adunări populare. Am mai văzut sute, mii, de tineri ca noi, cei din 1965. Aceiași ochi mari, țintă la tovarășul Nicolae Ceaușescu. Aceeași încredere în cuvîntul partidului.

Tinerii noștri ultimii cincisprezece ani ne-au demonstrat că aici, pe acest pămînt, vorba devine faptă. Sîntem mîndri, aproape orgolioși de mîndrie că noi, tinerii, am căutat prietenia și înțelegerea, și am găsit-o la conducătorul patriei noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Letiția Vladislav

1965 1980 15 ANI DE LA CONGRESUL AL IX-LEA AL P.C.R.

Gloriosul jubileu

O ambianță aparte, de lucru și în același timp de succesive momente retrospective și bilanțiere, degajînd un tonic sentiment de mîndrie și satisfacție, certitudini de natură să explice și să exemplifice totodată coloratura politică și socială a viitorului imediat ca și a perspectivei mai îndepărtate — iată punctele de accent principale ale acestui final de lună care, în calendarul său de evenimente, a consemnat — la loc de cinste și în firea emoției și obișnuinței noastre — împlinirea a cincisprezece ani de la istoricul Congres al IX-lea al P.C.R. O etapă care, așa cum este evident pentru noi toți, a însemnat o radicală schimbare la față a României și s-a înscris în chip definitoriu ca timp al celor mai rodnice și mai calitative realizări în toate planurile vieții materiale și spirituale. Rod al muncii întregului popor, al politicii partidului care, așa cum s-a subliniat în ședința Comitetului Politic Executiv, numără astăzi peste trei milioane de membri, toate marile înfăptuiri care alcătuiesc zestrea acestui eroic și incomparabil prezent socialist, se constituie în cel mai concret și mai elocvent exercițiu al drepturilor și datoriilor noastre fundamentale, în exemplul-programatic în felul său — a tot ceea ce înseamnă înnoirea, revigorarea din rădăcini a țării și așezarea ei fermă, cît mai avansată, pe temeiul propriilor sale cerințe și posibilități.

O schimbare în istorie pentru istorie s-a petrecut și aceasta, așa după cum bine cunoaștem toți, datorită faptului — evident încă de pe atunci — că, în funcția sa cea mai înaltă, partidul l-a ales pe omul care a știut și știe cel mai bine interesele poporului și ale patriei sale, pe luptătorul ferm și devotat care s-a dăruit cu nimeni altcineva cauzei prosperității și demnității semenilor săi.

A avut loc reuniunea solemnă consacrată împlinirii a 15 ani de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, prilej cu care Comitetul Politic Executiv a adresat tovarășului Nicolae Ceaușescu un mesaj omagial în care se spune : Cu prilejul jubileului acestui glorios Congres — care poartă inconfundabila pecete a gîndirii și acțiunii dumneavoastră revoluționare, a spiritului profund inovator pe care l-ați introdus în viața partidului și a întregii noastre societăți — dorim să vă exprimăm înalta noastră cinstire și prețuire, stima și recunoștința întregului partid și popor. În firea noastră, a tuturor, gestul acesta al întoarcerii către cel ce poartă cu îndreptățire meritul și truda străduințelor de ani și ani în fruntea a tot ceea ce s-a gîndit și înfăptuit mai cu temei pe aceste străvechi meleaguri de istorie mai înseamnă în aceeași timp și privirea plină de speranțe îndreptată spre viitor. O comuniune în echilibru cu termenii înșiși de echilibru prin care știm și trebuie să măsurăm timpul, făcîndu-ne cu abnegație datoria față de noi și față de urmași.

Pot afirma, a răspuns secretarul general al partidului, că — dacă vremea și istoria s-ar întoarce înapoi și am fi astăzi în ziua deschiderii Congresului al IX-lea — aș face totul pentru a înfăptui aceeași politică ; problemele dezbătute la Congresul al IX-lea — și la congresele următoare — ar sta la fel ca și atunci, în fața partidului și aș face totul ca, în același spirit, să acționăm pentru înfăptuirea lor. Și, ca de fiecare dată, în tot ce afirmă și întreprinde secretarul general al partidului, gîndul său vizionar cuprinde — în lucrul și locul respectiv — dimensiunea firească a viitorului, perspectiva fără de care orice acțiune politică ar fi sortită stagnării. De la starea momentului respectiv, la starea momentului viitor și, în această ordine, răspunsul la mesajul omagial se constituie într-o adevărată lecție a răspunderii și angajării sociale, într-un exemplu strălucit pentru întregul partid și întreaga societate.

Luceafărul

TELEGRAMĂ

Mult stimate și iubite tovarășe NICOLAE CEAUȘESCU

În aceste zile în care întregul popor sărbătorește împlinirea a 15 ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R., scriitorii români, maghiari, germani și de alte naționalități din țara noastră adresează un înflăcărat omagiu Partidului, Conducerii sale, Dumneavoastră personal, inițiat ori al României de azi și de mîine.

Prin Raportul pe care l-ați prezentat atunci marelui forum al comuniștilor, prin spiritul inovator al dezbaterilor, prin hotărîrile adoptate, Congresul al IX-lea s-a constituit ca un eveniment de unică însemnătate, marcînd începutul unei noi ere în istoria României contemporane. Cifrele înscrise în Directivele Congresului, prin care se prevedea o creștere spectaculoasă a potențialului economic al țării, vădesc o gîndire cutezătoare, întemeiată pe cunoașterea adîncă a legilor dezvoltării societății, precum și pe încrederea nestrămutată în forța creatoare pe multiple planuri a poporului nostru. Această gîndire și această încredere caracterizează Partidul, Vă caracterizează pe Dumneavoastră, conducător călit din tinerețe în vîltoarea marilor bătălii de clasă, exemplu însuflețitor de curaj, demnitate și intransigență revoluționară. Aceste remarcabile trăsături l-au determinat pe delegații la Congresul al IX-lea să Vă aleagă în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român, ca o garanție sigură a mersului nostru înainte.

Anul 1965 a rămas în conștiința poporului și ca cel al proclamării Republicii Socialiste România, prin votul unanim al Marii Adunări Naționale. Era aceasta o consacrare a triumfului definitiv al socialismului pe pămîntul românesc, triumf care a îngăduit ca, în august 1969, Congresul al X-lea să fundamenteze, cu contribuția Dumneavoastră decisivă, un obiectiv de o mare forță mobilizatoare : edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate. Reafirmat la Conferințele Naționale și la Congresele care au urmat, culminînd cu Congresul al XI-lea din noiembrie 1979, acest obiectiv dinamizează și amplifică energia făuritoarelor de bunuri materiale și spirituale, în a căror memorie sînt mereu vii cuvintele rostite de Dumneavoastră de la tribuna Congresului al IX-lea : „...nici o generație nu a avut fericirea de a fi părtașă la asemenea grandioase transformări sociale, de a vedea atît de limpede și de apropiat viitorul strălucit al țării".

Însuflețiți de aceste realități și perspective, slujitorii condeiului s-au străduit ca în anii care au trecut de la Congresul al IX-lea literatura să-și îndeplinească mai eficient vocația de modelator al conștiințelor prin mijloacele sale specifice. Bucurîndu-ne de grija și prețuirea cu care sînt cinstite de către Partid, de către Dumneavoastră personal, străduințele pe tărîmul creației, vom face totul pentru ca în fiecare pagină să vibreze mai puternic gîndurile și simțămintele celor pentru care scriem. În acest efort statornic, vom fi călăuziți de indicațiile Dumneavoastră, de chemarea fierbinte pe care ne-ați adresat-o de a oglindi mai cuprinzător lupta Partidului, a clasei muncitoare, pentru prefacerea revoluționară a societății românești.

Exprimîndu-ne aderiunea profundă față de schimbările hotărîtoare, pentru întregul destin al patriei inițiate de Congresul al IX-lea și aflate în plin proces de realizare pe trepte tot mai înalte, Vă asigurăm, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, că vom îndeplini cu același devotament lucid îndatoririle ce ne revin, pentru a răspunde nobilelor comandamente ale acestor vremuri eroice, cărora avem bucuria să le fim contemporani.

UNIUNEA SCRIITORILOR
DIN
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

În numărul de azi : ● Antologia «Luceafărul». Poeme de ● Gabriel Chifu și ● Virgil Mazilescu ● Proză de Areta Șandru și Vasile Băran ● Poezii de Violeta Zamfirescu ● Eugen Evu și ● Aurel M. Buricea. ● Fondul principal al culturii române — Ediția Eminescu ● Voicu Bugariu despre Literatura S.F. ● Atelier literar de Geo Dumitrescu ● Tineri poeți polonezi ●

TÎNĂR ÎN AGORA

Sentiment de vară

A merge vara în cîmp e divin. E un obicei străvechi, ancestral fără de care nu putem trăi noi, cei născuți la țară.

Dimineața pe cîmp, printre miresmele tari, te simți puternic și tînăr ca un zeu teluric. Cît văzduhul ți-e gîndul și-n aerul pur îți trezesc păminii de sănătate. Fiindcă-n cîmpie soarele răsare întotdeauna din pieptul unui țăran.

A fi în cîmp, vara, cînd începe zodia grîului e uluitor. În imensitatea de lanuri un sentiment de iubire totală îți stăpînește sufletul, un cîntec înălțător îți pendulează în locul inimii cînd intră combinele-n lan și macii pîlpîie ca niște torțe străbune. Soarele se prăbușește cu toată puterea în spice și boabele umblă.

Țăranii — părinții noștri dintotdeauna — sparg semințele-n dinți cîntărindu-le miezul. Miresmele ajung pînă la cer și ceru-nmiresmat s-ar prăbuși de nu s-ar sprijini pe cîntul divin desfrunzirat de ciocîrlii.

Ce simte grîul copt dacă nu sentimentul țăranului care și-a văzut fiii rostuiți în fața vieții asemeni plinilor ogoare la copt ? Căci la țară timpul dintre două vări cu un lan de grîu înseamnă cît veacul se măsoară.

A fi în cîmp la vremea secerișului e ca și cum te-ai naște a doua oară. Să-ți limpezești fața și sufletul în boabele mari. Să-ți rămînă lumina pe mîini ca polenul. Dacă întîrzii pe cîmp inima-ți susură cîntecele pămîntului, deslușește taina și meșteșugul zeiesc de a fi puternic ca firul de iarbă și dacă semințele te cotropesc nu te mai vindeci toată viața de dorul cîmpiei.

Fericite zile ale verii. În lanuri combinele horesc asemeni păsărilor în fața marilor călători deasupra cîmpiilor înflăcărate. Pe miriștea întinsă baloții par niște bivoli blonzi rumegînd liniștea ca-ntr-o gravură odobescian. Apoi copiii cu gleznele singerînd prin rugii de mure, soarele imens și camioanele pline strălucind ca lingourile. Dar mai presus de toate țăranii dezbrăcați pînă-n brîu mușunînd ca furnicile. Și, de bună seamă, străvechea boală cu apă rece cuibărită-ntr-un pîlc de salcîmi la marginea lanului.

Zile lungi împovărate de rod. Tîrziu, spre seară, într-un univers de liniște și pace cînd adîe vîntul întîrziat, țăranii se întorc în sate călări pe grîiele de a doua zi, luminînd casele cu piepturile roșii de soare.

Vă iubesc oameni ai cîmpului, oameni divini mirosind uluitor a grîu și pămînt, vă iubesc și cu bătăile inimii am să vă cînt !

Marin Lupșanu

Arnold Van Gennep și folclorul românesc

Sporind vizibil sub ochii noștri, cronica relațiilor culturale româno-franceze oferă în secțiunea privind trecutul (deși des răsfoită și reactualizată și: aceasta) surprize notabile, ca o carte în care au rămas încă file netăiate. Astfel de pagini, neatinse de lumina care să le relevе semnificațiile majore, sînt cele consemnate în urmă cu aproximativ o jumătate de secol de Arnold Van Gennep, gînd la gînd cu cîțiva intelectuali români de seamă ai timpului.

Deși dicționarele noastre enciclopedice îl ignoră, Van Gennep este cunoscut și cărturarilor români de astăzi, cel puțin ca identificator al acelei categorii de fenomene socioculturale descrise de el în cartea denominativ intitulată **Les rites de passage** (1909). Este adevărat că, așa cum se întîmplă adesea în știință (mai rar în artă), notorietatea faptei noi a lăsat în urmă pe cea a făptuitorului ; dar aceasta este o dovadă a caracterului firesc al acelei fapte în sine. Contribuțiile lui Van Gennep în domeniul etnologiei și folcloristicii nu se reduc însă la crearea unui concept. Într-o vreme în care etnologia, dominată de spiritul de cabinet și de catedră impus de sociologismul durkheimian, se mai sprijinea încă pe surse indirecte (jurnale de călătorii, impresii ale misionarilor etc.), Van Gennep a pledat pentru cercetarea **directă**, în teren, pentru planjarea cercetătorului în mijlocul vieții social-umane. El a fost atît de radical în privința acestui principiu, încît a și ales calea exemplului propriu, mai întîi prin cercetări făcute în Algeria, apoi prin cercetarea sistematică și îndelungată a folclorului francez, pe care îl vedea pe cît de amenințat cu dispariția pe-atît de puțin cunoscut. Această activitate l-a impus drept primul etnolog de teren din Franța și — cum îl numește Nicole Belmont în monografia ce i-a dedicat-o în 1974 la editura Payot — „creator al etnografiei franceze".

Comparatist de orizont oicumenic, ilustrul savant a nutrit față de spiritualitatea românească, în matca ei originară care este folclorul, o sim-

Gheorghiță Geană

Continuare în pag. a 7-a

REFLEX

Un singur minut

A fost un minut în ultimii cinci ani, mai exact în primele zile de după reuniunea europeană de la Helsinki cînd, un satelit observator a trăit marea bucurie de a nu fi sesizat nici un foc de armă pe Pămînt. Informația a fost atît de derutantă încît specialiștii cu care satelitul colabora au intrat categoric în alertă și au pus un șir de alte minuni ale științei aplicate să verifice.

Se spune că satelitul însuși intrase în sfera neobișnuitului și trăia un fel de eclipsă a existenței. Adică : el era făcut să observe și să înregistreze ; întrucît permanent, matematic și pe fiecare minusculă unitate de timp, în lume impușcăturile nu mai conteneau, izbucneau simultan sau se reluau dintr-un ecou în altul, spiritul de observație cu care fusese dotat (și aici trebuie înțeles tot ce poate face omul, transmutarea de fapt a uneia din condițiile esențiale ale sensibilității sale !) se îngusta pe măsura înregistrării și astfel o calitate care fusese în raport de echilibru cu cealaltă se estompa acum și trecea în seama celeilalte, multiplicînd-o pînă la exasperare în funcție de însăși realitatea pe care o acoperea. Mai mult, realitatea era aceea care bombarda cu milioane și milioane de infinite părți ale ei — cu impușcături, în acest caz, de la minuscule, solitare focuri (aici intră și braconajul) și pînă la adevărate, concentrate salve sau explozii în lanț ale celor mai sofisticate și supersofisticate muniții.

A. L. Zăinescu

Continuare în pag. a 7-a

Dincolo de erudiție

Cu puțin timp în urmă, i-am luat lui Zoe Dumitrescu-Bușulenga un interviu pentru o revistă studențească. În principiu, un interviu se poate lua în două feluri : fie notezi rapid pe parcursul discuției răspunsurile persoanei intervievate (sau, în funcție de dotare, înregistrezi convorbirea și o transcrii ulterior), fie oferi persoanei intervievate lista cu întrebările gata redactate și o primești înapoi după cîteva zile împreună cu răspunsurile. Cu interviul cu pricina, lucrurile n-au mers atît de simplu. Mai întîi, mă aflam

Ion Bogdan Lefter

Continuare în pag. a 7-a

cronica literară

MARIUS ROBESCU: «Spiritul însetat de real»

Un elegiac eminent este Marius Robescu (n. 1943), debutant în 1967 cu producțiuni nesovăielnice însă în vers aerian, fugos, slăvind toamna, sezonul vînătorii alegorice, cu o tristețe de corn imaterial, chemînd sufletul la purificare. Poetul era un „autumnal" de păduri goale și grădini pustii atinse de o lumină palidă și inutilă, și un anxios juvenil, cu expresie de preferință tradițională, unde se amestecă totuși un imagist pigment blagian („Ninge la izvoare"). Fără a se deosebi în esență, „Viața și petrecerea" (1969) și „Clar și singurătate" (1972) sînt totuși semnele unei dotări în afara discuției, vădind simpatie pentru fenomenele futile (ninsoare, vînt, nori) precum și ale unui spirit reflexiv cu un aer halucinat, acvatic, respirînd cu dificultate printr-un „trup de trestie".

În urmarea acestora, „Utopia ninsorii" (1975) slobozea această contemplație a lumilor fragile, lăsînd să se întrevadă o sensibilitate de formulă, în o rendea ochire, madrigalescă (păuni, reverii, grădini, donna păsind cu zvelt picior, o ploaie florală etc.), cu un fundament totuși atrabilar căci îndărătul acestor scene evanescente stătea un sentiment dureros al închipuirii și al solitudinii absolute.

Proporția acestă este privind faptele retroactiv, fără însemnătate căci, fără a se modifica în esență, poetul a înaintat vizibil în așa chip încît a păstrat din lirica primelor 3—4 volume o cantitate mică de producțiuni, comoletate cu inedite, a căror imagine globală are la antologia de autor, unitate neîndoioasă („Spiritul însetat de real", Editura „Cartea Românească", 1980).

Marius Robescu este un liric de formulă eclică și parabolică, căci descrie sub o formă în aparență aridă mișcări sufletești abisale. Mecanismul poetic inițial este o sciziune cu substrat inanalizabil și vag metafizic, constînd în „spiritul" contradictoriu, cu sentimentele „împărtite dureros", simțind jalea sub forma atroce a „jupuirii", a „durerii-mamă", ca o „ceață din sînge". Poetul are „chipul lunatic", ceea ce nu înseamnă că ar fi un fantast de stirpe cură în gustul Virgil Mazilescu, ci indică, mai degrabă, o filosofie dualistă: „Sau te înțeoi din greșeală la un deget / nu e singele meu țipi- / și îți acoperi ochii / cutremurat până-n rărunchi de scîrbă / un cuțit parcă ți-a tăiat în două ființa / iar jumătățile se afișia-ntre ele / cine cine cine cine / fratele bun femeia iubită sora nevinovată / și cum oare se termină toate acestea? / te surprinzi într-un colț / plîngînd de bucurie în hohote: / neîntrerupt îți bate inima în piept ca într-un perete".

În cel profund, reflectat în realitate sub o înfățișare nerisabilă, s-a cuibărit ideea identificării finale căci poetul admite în principiu ideea spiritului divizat, cu forma terestră și dublu celest. Ca și la Arghezi, eul este un „heruvim holnav", care prefață poezia într-un exercițiu spiritual cu finalitate revelatoare. De aici decurg temele care sînt, artificiosite, în număr de trei: dezrădăcinarea în realitate în felurite ipostaze. Poetul simte această originară, vizută în aspectul copilăriei, infernul, precum și al misterului naturiste către senzațiile elementare, de preferință în mediul marin. Apoi, exaltă genealogia dar sub o formă interogativă. Introducînd avînd a se cunoaște pe sine este de preferat a-și stabili comoziția biologică. În sfîrșit este un erotic în un mod abstract și în general extatic adăugînd că la Marius Robescu, femeia este o „donna angelicata" de imaginație, cu perpetuă disparițiie al cărei efect liric sufletesc este pustiitor.

Din aceste idei originale decurge poezia propriu-zisă, care este în ultimă analiză, o sforțare de „acord cu lucrurile" survenită în urmarea unui șoc de criză inanalizabilă care împinge către revelație: „Foarte adînc în ființa mea / la mari răstimpuri (imprevizibile) se întîmplă o distrugere / sau poate o trezire la viață / crapă un muguro / ori se face tăndări o ladă / plină cu explozivul cel mai terifiant / compus dintr-o mătoarea formulă: / 1. cîmpiile din copilărie albe ca laptele / 2. un pumn de țărînă de pe morminiul tatălui meu / 3. amintirea femeii care mi-a băut din inimă ca un lup — Din această presiune cu felurite origini, rezultă stingerea biologică a simțului orientării: „În vreme ce firea mea e cuvînt / și mă împiedic în arme umblînd / și nu știu / unc sînt cumpăna cerului / sau unc sînt pămînt".

Fiind un exercițiu spiritual, de „realizare" în absolut, voind a supune ceea ce este la origine dual — unui principiu monist, revelația începe cu izolarea, văzută în parabola aricului naufer și inocent: „o dată însă am întîlnit un arici / animal tandru, ușor de înșelat / singur își așternea de somn / la rădăcina unui arbore pe cîteva paie / ca pe un pumn miraculos de raze / de atunci pentru sărăcie și inocență mă rog". Săptămîna lui „firească" e într-o „colibă". desigur, parabolică „Mă hrănesc cu pîine / și peste sărat / Beau apă dintr-o groapă / sănătă în nisipul fugar / Lumea e departe / Marea la un zbor de săgeată / Veche, amară / însingerîndu-mi coastele / cu limba ei de fiară adorată"

În urmarea trăirii, poetul își experiența abisală a [illegible] care este reflectată [illegible] mediul fizic și cu [illegible] matică originară: „Ieșit cu ochii-n soă, reci perveliști / o mișcă nu a fără rușine / vedenii fumurii trecînd / într-un eden de ierburi sale, cu ea departe simt venind / să se moreume dormice de ele / lăcuta maiurile. Marea va fi curînd cît trupul meu / și depărtarea ei vederea / vederea îmi va fi pînă la gît / apoi pînă la buze și bărbie / și-n urmă se va stinge-n crăpături / precum un greier negru. La început / vesmintele se vor lipi de trup / pe urmă frunzele și norii / pe urmă aerul și cerul / se vor face de carne mea".

În fine, exercițiul revelației este confundat cu dispariția fizică, aviînd în vedere această vizită premonitorie de ordinul celestă: „Privit cu ochi bănuiți în fur / o cîntă întîmplă încă fu pustiu / apoi la poarta drumului cel bun / o cruță a mea din carne se [illegible] / Dar nu vorbi nici nu [illegible] aproape / să-mi răcorească [illegible] / ochi / bătînd [illegible] / să-mi sea... Rămîne [illegible] / [illegible] / [illegible] /

Antologia «Luceafărul»

...Gabriel Chifu știe să compună un poem, nu în forma lui exterioară, ci prin alternanța unor adevărate substanțe emotive: violență și diafanitate, conștiința de a exista scăldată în voluptatea de a se dărui, forță și blîndețe; dar, pe deasupra tuturora, răsună ca un clinchet de clopoțel peste orbitoare întinderi nînse candoarea. Nu e candoarea unei neatingeri de real, a unei detașări ce conservă puritatea simțirii în propriul ei exil, ci — dimpotrivă — aceea a scufundării în lucruri, a mistuirii în trăire, a contopirii cu prezența mirifică. Principala meditație a lui Gabriel Chifu pare a întîrzia asupra figurii și rostului poetului, în care vede un fel de arhitect al imaginarului, un fel de întemeietor al unei existențe aparent utopice. Dar utopie înseamnă, aici, ideal și capacitatea de a se identifica pe sine în el. ...Atîtea și atîtea imagini cu totul noi — prin bogăția lor de sugestii, prin prospețimea cu care sînt rostite, prin siguranța de sine a confesiunii fantaste: atîtea și tot atîtea elemente care confirmă apariția unui poet adevărat".

St. Aug. Doinaș — „Familia", 1974

„Incontestabil poet, foarte tînărul Gabriel Chifu își scrie poezia ca pe un manifest, revendicîndu-se orgolios de la o concepție sacrală asupra misiunii poetului în lume și considerîndu-se, la punctul de coincidență paradoxală al altruismului cu mania grandorii, drept un purificator de destin deopotrivă exemplar și exponențial, un inspirat ce-și asumă cu dureroasă bucurie condiția tuturor semenilor săi..."

Laurențiu Ulici — „România literară", 1977

„Frumoase aceste noi poeme ale lui Gabriel Chifu, cu patina lor de oralitate, cu toată frezarea abruptă, cu rapid consumate stagii prin poezia fantezăștilor generației (generațiilor) de după război cu citadinismul, fumisteria tinerească, sentimentalismul voalat, cu franchețea în numirea celor reale și cu evocarea celor himerice, cu titlurile lungi, căutate, poetizante ori reportericești, cu ecoul îndepărtat de chermeză suprarealistă ori cu truculența nichitastănesciană a verbului — poeme proaspete, în majoritatea cazurilor, vii prin mișcarea imaginației și agitația reflexivă, prin țîșnirea de elemente concrete și răscolirea miturilor civilizației tehnice."

Lucian Alexiu — „Orizont", 1979

gabriel chifu

Sublimele meșteșuguri și pieirea celui ce le stăpînea

Primăvara, odată cu larba, sosi în arag
un străin. Pe cei ce stăteau să-l asculte
sublime meșteșuguri îi învăța.

Cum să dobîndească butii cu vin parfumat
dintr-un fir de nisip,
cum să deschidă Timpul
și să privească Dincolo ca prin fereastră,
cum să lase călcați de mașini
fără să pățească nimic,
cum să devină umbra elementului Telesma
și așa să cunoască deplina cale,
cum să scoată aur din cuvinte,
cum să fotografieze vîntul nevăzut.

Dar curînd într-una din demonstrații
străinul își găsi sfîrșitul:
lărgi spațiul dintre două secunde consecutive
pînă cînd cu tot carpul se strecură Dincolo.
În urma lui secundele, ca împinse de
un arc, se lipiră ermetic. Acela
rămase definitiv exilat înafară.

O hartă corectă a corpului tău Melanie

În plină amiază
o ninsoare categorică, un vînt negru, e lumină jerpelită
m-au izbit peste față.
Și am știut că acolo departe
te-ai îmbolnăvit tu, Melanie.

Vase comunicante, invizibile artere de singe
leagă corpul tău cu arborii, cu vulturii și cu fluviul.
Cît țin hotarele făpturii tale
și cît înțeleg eu din tine?

Sclav inginer cărturar al corpului tău
o viață două sau trei vei trudi
să întocmești harta corectă a corpului tău.
Vei stabili influența zîmbetului tău
asupra strălucirii lunii.
Vei calcula legăturile numerice dintre tine
și înfățișarea mării și puritatea aerului
și viteza de creștere a ierbii.

Vei proiecta o centrală
care captînd și amplificînd bătăile inimii tale
le va transforma în suverană energie cinetică.
Sclav inginer cărturar al corpului tău.

Ce se putea cumpăra de la bazarul deschis în noaptea anului nou

Pilula accelaratoare — le înghițeai
și soarele răsărea vijelios de șapte ori pe zi.
Tot de înghițit — niște prafuri
care, luate, îți făceau gîndurile colorate
și deci vizibile.
Semințe din care la cinci secunde după ce
le presărai în pămînt
țîșneau arbori sturloși.
Se vindeau și algoritmuri: cum să devii
piatră, iarbă și chiar nor.
Povesti: a fetei căreia îi înfrunzise părul
iar trupul începuse să-i curgă.
A corăbiei de lemnul căreia se tocea orice
mare
Melodii elegiace — oricine le asculta
se destrăma fizic, ca o păpădie.
Sufletе de motoare, spinte de mașini cibernetice —
le inoculai în tine și-ți creșteau roți,
te rostogoleai, zbîrnîiai sau țineai cuvinte tot
și ce-a spus un egiptean acum șapte sute de ani
într-o miercuri.
Căutați de cumpărători erau și
îngerii
ambalați în cutii de sticlă,
aduși cu un tren tainic de undeva din cîmpia.
Erau atît de plăpînzi încît chiar cu privirea
îi zdrobeai. Dacă îi luai în mînă
se topeau ca un bulgăr de nea.

Trecerea timpului peste Constantin

Peste Constantin timpul trecea altfel
decît peste noi ceilalți:
jumătate din an Constantin îmbătrînea
și jumătate din an întinerea
îmbătrînea și întinerea
în ritmuri imprevizibile și inegale.
De aceea într-un an Constantin avea
nouăzeci de ani
iar în următorul, în loc de nouăzecișiunu,
avea trei ani sau două sute.
Nici luptele de cocoși,
nici vînătoarea de îngeri, nici dialogul
oracular cu cerul, nici lupta în arenă
a înțelepților cu gîndurile lor demonice —
nici un spectacol nu ne cucerea mai mult
decît acesta: trecerea timpului peste
Constantin.
Un cerșetor a cîștigat dreptul
să se plimbe într-o caleașcă trasă de
12 despoți, fiindcă a ghicit
cu o precizie de minute
vîrsta lui Constantin după cinci ani
consecutivi,
Va muri vreodată Constantin sau nu? Iată
întrebarea a cărei flacără l-a consumat
ca pe o luminare pe magicianul neîntrecut Ermogena.
Și ce înțeles are traiectoria prin timp
a acestui am? O, dacă am fi alcătuit
graficul vîrstelor sale în funcție de timp,
am fi obținut tocmai cheia
prin care Ianus ne acordă îzbăvirea.

Păr migrator labirintic

Un tren cu o sută de vagoane, cu
rațe de rubin te-a adus, Melanie.
Într-un compartiment tu,
iar în celelalte abia încăpînd,
tezaur, părul tău.

Cînd ai coborît (purtai o rochie
împletită din ghemul unei lacrimi și din
amintirea cifrei 2) părul tău înălțat de vînt
a îngropat orașul.

Apoi o mie de sclavi plătiți
îți duceau părul și-l pieptănau
culegînd vulturii, arborii, cuvintele prinse în el.

Ți-ai ales locuința la marginea orașului
pentru ca părul tău să poată izbucni pe fereastră,
să se răspîndească în voie pe cîmp
și ploile să-l spele.

O săptămînă de galop neîncetat
îi trebuia unui om călare
ca să străbată de la un capăt la altul
pletele tale.

Păr migrator, labirintic ajuns pînă
în pistilul tuberozelor,
pînă în cripta unde se cîntă Omnia în Unum,
pînă în sîngele păsării unice
din care se prepară elixirul tinereții,
păr migrator labirintic, sevă siderală.

Magnifica germinație

După zeci de ani de așteptare
omul văzut, visat gîndit de mine
a căpătat realitate.
Într-o zi de primăvară
cînd semințe și negeri explodau în văzduh —
din pruncea mea ca dinte-un sol
a răsărit, magnifică germinație, un om veșnic.
Mi-a spus că e datinătorul algoritmului
care permite corpului nostru să se modifice
astfel încît în locul hranei clasice
să folosim lumina.
„Nu să ne pierdem corpul
ori să renunțăm la el
ci să-l regăsim în lumină".
În nesfîrșitele noastre discuții nocturne
stabiliram detaliat cum să mă transform eu
urmînd algoritmul său. Dar n-am apucat:
într-o noapte niște borțoși beți
l-au înghițit într-un cartier mărginaș
să-i fure veșmintele care luminau astrele.

O primăvară plină de semne

Cînd mugurii s-au deschis
nu flori, nu inocente frunze au țîșnit,
ci litere.
Pomi încărcați de litere care foșneau
la trecerea vîntului beat printre ele.

Ce semn e acesta? Cum să-l decodificăm?

Pînă la urmă am grupat toate literele
de pe o ramură simplă într-un cuvînt,
toate cele de pe o creangă într-o frază,
toate cele dintr-un arbore într-un mesaj.

A rezultat o singură propoziție inteligibilă
„se poate zbura fără aripi", în rest celelalte
rostite păreau
un vas de porțelan spart,
părul răvășit al unei femei,
bătăile de inimă ale unei zeități,
șuieratul ploii pe străzile orașului Avi-Avan.

„Virgil Mazilescu are în poezia noastră contemporană o situație aparte, o situație care îl scoate, destul de clar, în afara soartei obișnuite a celor mai mulți dintre poeții unei generații sau alta".

Victor Felea — „Tribuna", 1980

„Cît despre poezia lui Virgil Mazilescu, ea este fără îndoială de o radicală modernitate, fără a fi (din fericire) încadrabilă nici unui program doctrinar și, prin aceasta chiar, ea este în deplina tradiție a poeziei ca poezie."

Mihai Ursachi — „România literară", 1980

„Influențat (...) de filosofia existențialistă, de „aș chia" lui Kierkegaard, prezentă ici colo în discursivitatea jamelică a versurilor sale, autorul a produs o lirică impregnată de o „greață" existențială al cărei obiect nu are acoperire valorică. Cuvintele sale au pierdut „frisonul liric" de altădată, din ele rămînînd doar o „cărută de cuvinte", cu un pumn de cenușă nefolositoare nimănui. Praf în ochii cititorului.

Așadar, la distanța unui deceniu de la debut, Virgil Mazilescu și-a transformat poezia într-un pamflet minor, într-un crepuscul fără culori".

M.N. Rusu — „Viața studențească", 1980

„Lianțul poeziei lui Virgil Mazilescu ține de un indicibil mister sintactic, mister pe care, dacă încerci să-l asediezi cu răbdare carteziană, îl întorci împotriva poeziei".

Dinu Flămînd — „Amfiteatru", 1979

virgil mazilescu

mică istorie sumbră (și aproape neglijent redactată) cu personaje și întîmplări destul de imprevizibile

trece în goană un pîlc de călărești capitele cailor lor fumurii
povestesc despre tine și despre mine zice guillaume dus pe gînduri
cînd mă trezesc dimineața mai arunc afară două trei lopeți
de pămînt reavăn dar tu cum își începi activitatea prietene

trece în goană un pîlc de călărești capitele cailor lor fumurii
povestesc despre tine și despre mine zice poetul dus pe gînduri
cînd mă trezesc dimineața mai arunc afară două trei lopeți
de pămînt reavăn dar tu cum își începi activitatea prietene

trece în goană un pîlc de călărești capitele cailor lor fumurii
povestesc despre tine și despre mine zice administratorul dus pe gînduri
au cînd mă trezesc dimineața mai arunc afară două trei lopeți
de pămînt reavăn dar primarul cum își începe activitatea prietene

aha zic poetul și guillaume într-un glas ești prin urmare de-al nostru
termină-ți cafeaua și haide să mergem împreună la primărie

Henry Matisse — Schiță

să înregistrăm petiția este citește-o și tu

vrem pinteni de aur pentru călărații care se-ntorc pîlcuri pîlcuri
un grajd mai curat și mai bine luminat pentru caii lor fumurii
vrem mai multe lopeți pentru locuitorii comunei noastre să ni asigure
un pămînt reavăn cu rime grase și mai vrem să aflăm dacă nu vă este cu supărare
cum își începe primarul nostru iubit și foarte apreciat activitatea lui zilnică
guillaume poetul și administratorul

cîntecul lui guillaume

am băut din sîngele ei și mi s-a părut că e bun
am mîncat din carnea ei și mi s-a părut că e bună
dar mă întreb și astăzi cine este ea la urma urmei
și de ce a trebuit să beau tocmai din sîngele ei
și să mănînc din carnea ei — și uneori îmi aduc aminte
„deschide ușa asta la care bat plîngînd"

ce-i șoptește lui guillaume la ureche marele zgomot

un ochi din sertarul de alături o labă din cea mai neagră amintire
botul foarte umed codița perfidă — aproape drăcească-n bătaia lunii
eu sînt marele zgomot îmi șoptește la ureche marele zgomot
și mă pregătesc să desenez printre frunzele arțarului o pisică

decembrie

(cîntecul administratorului)

cîinele se îndreaptă șchiopătînd spre pădure
în urma lui omul e aproape bătrîn
și ne aflăm în decembrie — luna cînd palidă
frîngi și împarți la repezeală osîșoare
ay osîșoarele tale dragi ay cîinele tău credincios

poetul i se destăinuie lui guillaume

(într-o scrisoare)

am văzut și eu ciori pe acoperișul bisericii a guillaume
se încălzeau cu aripile destăcute la soare
ciorile din emblemă ciorile din emblemă

sub fereastra mea echilibru scîrbos — universal — negru nici că mai poți
să murmuri ceva să îngăimi o silabă guillaume

„și liliacul e în plină expansiune privighetoarea cîntă"
pentru drumul despre care știi toul mi-am reparat cu grijă încălțămintea
n-a văzut numai kavafis n-a văzut numai eminescu

„mă copilul meu mă străinul meu mă
unde te duci tu mă"

opinii despre guillaume

cîntă cocoșii se apropie zarile-umil
guillaume va ajunge din nou în pîntecul mamei sale.
guillaume printre flori sălbatice. o mică reverență
și un pumn de bomboane pentru guillaume. o bicicletă.

ne prevenise de multă vreme: se apropie zarile vin zarile.
stătea în poziție de drepți cu mîna înfiptă la chipiu.
subalternul
nostru guillaume. copilul guillaume. bestia asta
fără scrupule. și acum zboară cu aripile noastre. cu bicicleta noastră.

administratorul explică în ce constă de fapt viața lui

(relatare absolut onestă)

transportul unui dulap vechi din sufragerie pe terasă
de ce mă frămîntă în ultima vreme
atît de mult — doar prevăzusem totul
pînă în cele mai mici amănunte

„pînă la limita peste care nu se mai poate trece"
creierul și turla de mărăcini din fundul grădinii
mătasea verde și lovește porcul drept în scăfîrliei
lacul și coharta de închipuiri sumbre: animalice dragostea mea

pentru că de frig de foame și chiar de gînd
nu se mai poate muri — totuși transportul
unui dulap din sufragerie pe terasă
și pragul tocit zîmbetul pe cale de a se coagula
am prevăzut totul pînă în cele mai mici amănunte
transportul unui dulap vechi din sufragerie pe terasă
viața mea

a să-mi ard hainele din nou a să-mi schimb identitatea
cîtă cinste și cîtă glorie — am prevăzut totul
„adihnească-se în pace dumnezeu să-l adihnească în pace
poate vom avea și noi de pe urma lui ceva de cîștigat"

violeta zamfirescu

Baladă

Credeam ochii nălucilor humii,
purtam nimbul cu solzi de nesomn,
mă foiau amăgiri sclipitoare,
surideam a somnie, a damn
ucis numai din străvechi obicei.
Sigilată de țipătul lumii
surideam privind cerul din mare,
neștiutul din simburii grei.

Timpul mut, — iubeam mutul cu vrajă —
și un frate în larg eșua,
brațul mării-l punea paranteze
prefăcindu-se a-l lega.
Salvatorii țiriră pe plajă
trupul lung, ochiul nepăsător,
prefăcuți că vor să salveze
înțelesul din naufragiile lumii de trist visător.

O duminecă mecanizată,
și un soare cu văl părind soare,
arau plaja ochilor mei,
mingiind cu lumina cea mare
pielea mea aiurind, să nu țip.
Fruntea mea să rămână curată,
ciopârțita din vechi obicei,
foi de mări desvelind din nisip.

O nemărginire mă ține

Sbor lăuntric suie flacăra,
niciun vînt egal cu sine,
diafan în trup mă doare
luna cerului din vine.

În culoare fast și stingeri
libelule vin, se cern,
și tu crud văzduh îmi singeri
ne-reactul ochi etern.

Piatra mea e somn de Dachie,
abură din altădată,
val de cer și val de rachie
Cu lumini împresurată.

Joc de gene nevăzut
e n pierindul univers,
semănind din zbor pe scut
miez de spirit, veșnic mers.

Grea iubire mă apasă,
și tot iarbă ziua-mi vine,
les la rouă ca din casă,
o nemărgine mă ține.

Pe rîul în care curg

E aproape seară, stau pe-o buturugă
desenînd cu mîna cerul a rugă.
Ceasul bun de veacuri poate fi neștire !
Ce celez luminile
riului subțire,
Aburu îmi suie meandrele gîndirii,
fluviul pe care curg e pace și iubire.

Cant certitudini
umblet omenesc.

E aproape seară,
trec spre înnoptare,
las la malul apelor
cer pămînt
rotirea de eternitate,
vis de am continuu stredelind
continuu.

Pace

Iar văd delfinii, cît duios ce dement
e văzduhul din oameni, și ce calm lainic lar
schimbă fetele mării, sau unic element
e adîncul din lacrimi luminînd cer amar.

Atît fraged senin poartă stîlpii de vînt.

Iar văd soare delfinii, mă sfiesc, poate-i bine,
generos miezul mării doar balans, ce amurg
cert mi-e timpul pierdut, luminînd vreme vine
strălucind, îmi apropii noul timp demiurg.

Și rămîn o uimire, norii mut să-i descînt.

Ies în valuri delfinii, mă sfiesc, cît nimic
par încaerul dur și frumosul umil,
im' sărut blînzii fluturi, din exil îi ridic,
zborul floare există, visul nu pot să-mi stric.

Ne petrece durata din fragil în fragil.

POVESTIRI DE PE COASTĂ

vasile băran

Incendiul

M-am trezit la miezul nopții înconjurat de țipete : crezusem că veniseră lupii fiindcă, nu cu mult mai înainte, mă sculasem tot așa, iar tata învîrtea un par și povestea că săriseră peste gard vreo trei, cît viței, așa că i-ar fi răpus, că lupii nu trag la vite mari, ei beregătuiesc numai oi și viței, nu se uită decît la animale de teapa lor, adică de mărimea lor, de exemplu, în nici-un caz nu se iau de găini, că Gore Știrbu chiar și spunea : „Bă, ăștia sînt înțeleși cu vulpile : fiecare cu tarlaua lui."

În noaptea aceea însă nu veniseră lupii. Mă sculasem, așa cum eram, cu cămașa mototolită de somn adînc și tot cerul era roșu. Fulgerau lumini, o flacără se ridica spre cer, boii și caii dădeau din copite. Eu n-aveam atunci cai, eu aveam numai boi, dar, a doua zi, așa cum spunea Toma lui Mară, confirmat de Turcu lui Gilău, caii erau foarte zăpăciți, nimeni nu știa ce era cu ei, ceva se întîmpla, și nu ceva oarecare ci un lucru groaznic. Și chiar a fost groaznic pentru că mai încolo de Tudorana, mama Soavei, ardea casa.

Ardea casa și noi toți am alergat într-acolo. Flăcările se vedeau de departe și ceea ce m-a uluit pe mine atunci era faptul că în aer, minate de foc se zvîrcoleau bîrne. Tot văzduhul de deasupra noastră era plin de bîrne care alergau aprinse prin aer și cînd Dolca Maria lui Duțu a spus că e Apocalipsul eu am crezut-o. Pentru mine Apocalipsul era o îngrămădire de foc, nu stăteam la rînd, fiecare era aruncat cum se nimerea, nici gînd măcar de alfabet. Și tot atunci mi-am dat seama de ce-i spuneam noi alfabetului alfa și beta pentru că nu se respecta nimic, eu eram înghiontit să aduc apă, iar fratele meu (care era mai mare) să intre prin flăcări și să salveze cămășile. Fiindcă toată lumea știa că Tudorana și Anghelina, fiica ei, aveau cele mai frumoase cămăși — o avere, ciupage cu arnici de la Sibiu, de se vedeau sinii și nu se vedeau, păcat că biata Anghelina, urîta, n-avea sîni și era și cam schioalbă.

Focul a fost stins în zori, n-a mai rămas decît vatra. Imaginea e aceea că dada Tudorana și fiica ei, Soava, suflau, de dimineață în alt foc, un foc mic, din surcele, sub niște pirostrii, să fiarbă știrul din tuci. Puseseră acolo un tuci cu apă și buruieni care se mănîncă și parcă habar n-aveau că le arsese casa și că ele se aflau acum fără pereți și că oricine putea să vină și să le vadă.

Eu stăteam pe la coltul lui Cirlog, mă feream, și le vedeam cum suflau în foc. Venise acolo și o fată de prin Scoarța, rudă cu ele, care-mi plăcea mie, era o nepoată de care n-am mai auzit decît tîrziu cînd s-a măritat cu un tobosar. Eu nu știam ce înseamnă asta, apoi l-am văzut cu ochii mei. Era unul, Duță, adus din Tg. Jiu, de la regiment de Tudorana s-o ia pe ea, că era orfană. Toată lumea se întreba de unde-o știa ? El, Duță, militarul, avea o tobă, dar bătînd în tobă ce puteai să știi ? Lumea spunea însă că Duță fiind de pe la Budieni și fiind și el un fel de rudă de departe cu Tudorana, auzise de casă, că aveau casă înaltă și că se întîlnesc cu Tudorana s-o ia pe Anghelina. Cînd ajunsese, casa arsese, dar el văzuse lucrurile salvate, ciupagele și vitele și mai era și pămîntul și și-a făcut socoteala că nu s-a pierdut mare lucru, însă n-a mai vrut să se însoare cu Anghelina.

Gy Szabo Bela — Peisaj

Dacă Tudorana rîdea de amară, o lua pe sus-pusta ei, orfana, frumoasa, și Tudorana ce să zică ? A fost de acord.

Au făcut nunta chiar la casa arsă, mîncarea varză fiartă cu carne de oaie, și mă gîndeam că viața e totuși vioară, că uite mă uitam la Duță și orfană — oameni își văd de treburile lor, numai să Tudorana pîlpîie.

Pe la mijlocul nopții Duță a întrebat și i-a cerut Tudoranei tobă — voia să cînte din tobă — dar dada Tudorana, femeie severană, tăbărîtă cu pumnii pînă în pămînt, înaltă și subțire, Tudorana lui Lăudătă își nu știu cum : ce mi-e Duță, ce mi-e Lăudătă, numa lasă, vorbe ? Tudorana, cum spuneam, nu i-a dat-o ! Ce fel de rîs : o să zică lumea c-am luat pentru fata arsă-mi un tobosar !

Duță i-a cuprins și-a strigat :

— Tu m-ai luat ? Nu m-am însurat cu tobă ! M-am însurat cu nepoată-ta ! Să m-am însurat c-am crut eu, ai c-ai vrut-o ! Tu m-ai luat ?

— Eu te-am luat, nenorocitule ! Că dacă nu eram eu nu mai ajungeai tu aici, la casa mea ! Pleacă ! Ia-ți nevasta și pleacă de la casa mea !

Duță n-a înțeles : casa era arsă, ce fel de casă ? A fost cea mai cumplită ceartă pe care am auzit-o și trebuie să mărturisesc că dreptatea nu era nicidecum de partea lui Duță. Fiindcă, peste un an și ceva, casa arsă era la locul ei. Exact cum fusese odată : cu primbă, cu acoperiș de frestilă și stîlpi încrustați atît la beci cît și la vezală.

Iar Tudorana, cu poalele ei lungi, trecea prin sat povestind, ici și colo, cît a pătimit ea cu Duță ăsta care n-a înțeles-o, în vreme ce Anghelina, fiica ei, rămăsese nemăritată. Bine c-a luat-o pe neneacă-sa altfel ar fi avut două fete pe cap. S-a auzit apoi că Duță și nevasta lui au plecat cu toba la alt regiment, pe

Un cal cu aripi

Nimeni n-ar fi crezut că Nira, măritîndu-se cu unul Somoiag, venit de peste dealuri, ar fi putut schimba fața coastei, șoseaua fiind pe atunci dărăpănată, iar Nira hotărîtă s-o asfalteze. De asfaltat n-a asfaltat-o, dar marea ei ambiție a fost măcar s-o pietruiască și-a mai rezolvat și povestea cu casa, adică pe locul vechi și-a făcut o „vilă" cum ziceau oamenii pe jumătate glumind, pe jumătate impresionați. Omul ăla, Somoiag, pe care-l chema Grigore și care-a ajuns la noi venind pe jos douăzeci și ont de kilometri, de dincolo de Tîrgu-Jiu, se pricepea la de toate, făcea și cărămidă. În vreo două luni, casa a fost gata, iar șoseaua pietruită, cît tinea coasta, mai mult de-un kilometru, plus că prin bătătură turnaseră ciment și și-au mai făcut și fîntînă cu pompă, ca la americani.

Spre toamnă a început divorțul.

S-au luat la harță din pricina unui ofițer de la depozit care tot trecea pe acolo dîndu-le „bună ziua" și urîndu-le sănătate, pînă cînd calul s-a pierdut și ofițerul, neavînd încotro, l-a căutat prin fînețele noastre. Era, se șounea, o noapte cu lună și calul se lăsase fermecat de rogozul proaspăt, astfel că ofițerul s-ar fi regăzit pînă în tinda Nirei bătîndu-i în geam, Somoiag fiind la Ticiești unde-și luase servici de noapte prin oaza contractuală. Bineînțeles că n-a pierit-o nimeni, cine-ar fi avut interesul ? Însă Nira nu s-a putut abține și a murmurat într-un moment în care nici ea nu s-a așteptat : „Să toi stai și să te mai la el !" „La care, el ?" a întrebat Grigore Somoiag și Nira s-a speriat : „La el ?" „La care el ?" a mai întrebat Grigore Somoiag și Nira n-a mai putut suporta și a zis : „La cal. La calul ălla ! Tu știi ce cal avea ?" „Cine ?" a întrebat Somoiag, dîndu-și seama de-a binelea cu ce fleacuri avea de-a face. Dar Nira nu s-a speriat. A răspuns calm liniindu-se de coteții de găini cu cît s-ar fi așteptat ca acel cotet să dezmint mormîntul ei : „Ofițerul !"

Somoiag s-a cutremurat. Părea să nu mai aibă cum să se dezmeticească. S-a rezemat și el de grumul din bătătură ca și cum ar fi fost beat. Prumul avea rădăcini, și el avea senzația că prinsese rădăcini și uitînd. Atunci a fost și cînd s-a hotărît : „O să mă despart de ea." Ți pățea, dar s-avea cum să mai stea din încurcătură : „Nira îi iubește pe ofițeri."

A doua zi Grigore Somoiag s-a urcat pe casă. Casa era acoperită cu țiglă și el și-a făcut o socoteală : (...) casă era a lui, conform hîrtiei de divorț, trebuia să încerce cu țigla. O mie două sute de țigle, două sute ale lui. Urma să taie (...) și să le dea drept. Dar a venit Gilă Știrbu, om pe (...) dădea două parale, și i-a șoptit de acolo de sus : „Bă, Somoiagule, tu știi că noi (...) ?" „De ce, mă ?" l-a întrebat, de acolo de sus, Grigore Somoiag. „Nu-i casa mea ? Nu ? Ta, ce zici ? Nu-i casa mea ? Păi, eu (...) cu casa mea ! Și nici nu încalc (...). Că hîrtia sfîșie clar : cînd doi se despart, (...) se despărțe în două".

„Păi nu casa te taie capul ! i-a lămurit Gilă Știrbu răstîmpăcat, dar eu am fost cinci sprezece ani martor la procuratură și știu cum sînt legile ! Ți-ai voie ?" „Ce n-am voie ?" „N-ai voie — i-a răspuns mai departe Gilă Știrbu, e adevărat că ai dreptate la jumătate da' nu cu fierăstrăul. Asta-i atac !" „Ce e, mă ?" „Ăsta-i atac în forță majoră, dacă-ți dai foc la casă, te-ai ars. Tu ai auzit de automutilare ? Eu am fost pe front și cine își rupea o mînă sau un picior să scape de front era judecat ca boții de cai ! N-ai voie să mutilezi casa !"

Era brumele că Somoiag și-a dat seama și a coborît de pe casă și a intrat în pivniță și a scos de acolo murăturile, varză și gogonele și le-a aruncat în șosea, și varza și gogonelele, dacă rostogolite, s-au dat de-a dura pe coasta (...) și el zicea : „asta-i partea mea, fac ce vreau cu ea !"

Mai pe urmă am aflat că Nira și bărbatul ei s-au împăcat, că au strîns gogonelele și varza la loc în berbenițe și nu s-au mai certat niciodată.

Mai ales că ofițerul cu albul său cal, un fel de cal cu aripi, fuseseră mutați la un alt regiment.

Strigătul

De la „Fîntîna Zarafului" eu n-am băut niciodată apă, și nu numai eu, nici un om din coastă n-a băut apă de acolo și nici n-ar fi băut, chiar dacă ar fi murit de sete.

Fîntîna asta era în mijlocul Mușei, pădure mare din goruni și fagi, din tot felul de arbori, mici și mari, dacă nu știai drumurile te rătăceai prin ea, plină totdeauna de tot felul de surprize, chiar și iarna avea cîte-un copac verde.

Fîntîna era dincolo de poiană, exact în marginea ei, se vedea de departe, singura fîntînă cu roată de pe acolo, toate celelalte fiind cu cumpănă. Din cauza roții a și murit Zarafu, roată cu lanț. Și fusul s-a răsucit de zece ori și de o sută de ori și l-a doborît.

„Decît așa — spuneau oamenii —, mai bine să-ți dai tu singur cu securea în cap !", deși în satul nostru din coastă n-au existat niciodată omoruri de felul ăsta.

Zarafu era fîntîner, adică făcea fîntîni. Meseria asta a lui era unică, nimeni, în afară de el, nu mai construia fîntîni. Simțea dinainte unde mușterște apa, se ducea acolo, pîpăia, clipea și decreta : „Se poate !" Și satul stringea banii.

Zarafu nu cîștiga prea mult, o fîntînă pentru el era cum ar fi fost pentru tîmplar o casă. O fîntînă îl costa în primul rînd timp, uneori trecea chiar un an pînă să dibuie și să încheie afacerea plină, mai totdeauna, de piedici, fiindcă ori satul nu avea nevoie de o nouă fîntînă, ori, pe acolo, nu se găsea apa.

Dar Zarafu se deosebea, totodată, într-un mod categoric de tîmplar, pentru că tîmplarul, lucrînd la o casă, nu era niciodată singur, el îl avea alături pe zidar, pe tinichigiu, pe frestilar și pe tiglar.

Gy Szabo Bela — Luceafărul

Pe timpuri, Zarafu lucrase cu un băiat care trebuia să sape la una cu el și cînd țîșnea apa, să se apuce amîndoi de zidit, de făcut adică peretele de piatră. O fîntînă costa zece mii de lei și Zarafu a renunțat la băiat. Făcea totul singur. De la prima lopată pînă la răsucirea lanțului pe troliu. Se ducea la Gianâ, fierarul, tatăl lui Gață și îl ruga să-i strîngă în cercuri de fier găleata de lemn. Atît. Și să-i mai încheie în scoabe spițele roții. Și să-i pună roții șina. Ca la orice roată. Nici-o deosebire : roată la căruță, roată la fîntînă ! Nu mai că el, Zarafu, voia să lucreze singur. S-a săturat cu alții. Ce faci tu cu mîna ta e bun făcut ! Pentru asta, lui Geană, o să-i dea ce i-o da ! Dacă nu țuică, bani. Dar oricum, n-are atîtea obligații. Lucru-mpreunat mironase a căcat !

Fîntîna din Mușa a fost făcută de Zarafu în trei luni de zile. El singur a săpat mai mult de cincisprezece metri, el singur a făcut tubul din piatră de riu adusă cu căruța din Blaniță, el singur a betonat lemnăria și a înfoit obezile rămînind ca Gianâ, țiganul, să-i pună fierăraiele — treabă pe care nici n-o lei în seamă, dacă vrei.

Urma să mai sape un metru pentru declanșarea izvorului și-a coborît. Și izvorul, într-adevăr, a țîșnit și l-a înecat.

N-a avut la cine să strige și el știa că n-avea la cine să strige și nici n-a strigat.

După asta s-a auzit că a plutit multă vreme cu broaștele și oamenii au fugit, fiindcă el n-a avut pe nimeni, cămașa de pe el și-o spăla și și-o punea la uscat în timp ce muncea, n-a avut pretenții, și-a putrezit acolo și nimeni n-a mai băut apă din fîntînile făcute de el.

Pe urmă Pipu a adus realitatea în fața ochilor, Pipu mergea cu oile pînă la Mușa : „I-au scos și a fost înmormîntat, nenorociților !"

Oricum s-ar fi petrecut însă lucrurile, din fîntîra de la Mușa eu nu beau apă, ba, într-un fel, mă și speria.

Ospățul

Barosanu era pădurar și se-ntorcea acasă cu tot felul de păsări. Într-o zi s-a întors cu niște ciori, vreo șase ciori gata tăiate și jumulite și le-a pus în două tăvi mari cu cartofi fără să fi văzut fetele ce-a pus el acolo în tăvile cu cartofi, fiindcă el păzea pădurea noaptea și se întorcea acasă ziua, spre prînz, cînd și casa și bătătura erau pustii, ca drumul mare. A spart lemnele, a dat foc cuptorului, s-a șuit în pod și a luat tăvile cele mari de pămînt ars, a curățat și cartofii și cînd au venit fetele cu oile și cu vitele și de la săpat și de la grădini și de pe unde mai erau ele duse, pe la oameni, la muncă, pe bani, că Barosanu avea șase fete, le-a dat să mănînce carne de cioară, la fiecare cîte-o cioară.

— Mîncați, le-a spus, fiecare are de mîncat cîte-o găină.

Barosanu, stătea întins pe pat și se uita la fete cum rîșghinau cotoalele de cioară rozindu-le apoi cu oase cu tot.

— Nici la nunta voastră n-o să mai mîncați voi așa, le spunea Barosanu îndemnîndu-le să nu se lase ; nimic să nu rămînă ! Mîncați cît sînt calde, că așa se mănîncă găinile : calde.

Pe urmă fetele, sătule, au început să se mire : ce s-o fi petrecut cu tatăl lor de le-a tăiat atîtea găini, nu cumva a înnebunit ? O fi mîncat, prin pădure, ciuperci otrăvite și a înnebunit !

— De ce-ai tăiat, tată, găinile, ai mîncat ciuperci ?, l-a întrebat fata cea mare, Rița, basoldina, care, pe pogon, fugea cu rîndul de porumb de nu se mai putea ține nimeni de ea. Parcă ar fi fost cu avionul, așa fugea Rița răscolind pămîntul cu sapa că oamenii o strigau s-o la mai încet : „Mai încet, Rito, că ne scoți sufletul, mai oprește și tu aeroplanul ăla !" Cînd cineva tocmea oameni la muncă, la prășit sau la copăit sau la săpat via, întîi pe ea o chema, pe Rița, să-i facă pe ceilalți să nu piardă vremea, să-i tragă după ea ; că oamenii cînd muncesc la altul, nu-i prea interesează ce fac ei acolo, scopul lor e să treacă vremea, să la banii, și să-și păstreze oasele. De ce-ai tăiat, tată, atîtea găini ?, nu pricepea Rița ce s-a petrecut cu tatăl ei, dar Barosanu adormise-n pat.

— A murit ! Să știți că a murit !, a sărit Rița din fața tăvii goale și Barosanu s-a pomenit zgîlțîit și pocnit peste față :

— Ce-aveți, zăpăcitelor, v-a apucat damblaua ?

— De ce-ai tăiat găinile ?

— Ce găini ?, a bolborosit Barosanu, buimăcit de somn. Care găini ?

— Nu ne-ai dat matale să mîncăm găini ?, l-au întrebat și celelalte fete. Nicoleta, Mia, Stănculța, Niculina și Lica cea mică gata să se zgîrie, ca mîțele, pe față.

— A, s-a trezit Barosanu, păi nu erau găini.

— Da' ce erau ? s-au mirat fetele.

— Erau ciori, a izbucnit Barosanu într-un ris puternic ținîndu-se de burtă. Eu mîncai niște lapte și vouă vă dădui ciori. Că, n-aș fi fost eu nebun să vă dau găini !

Fetele au rămas încremenite și se uitau la el cu ochii holbați :

— Ho, ce vă uitați așa !, a aruncat Barosanu cu cortelul în cea mică, Lica, de-o seamă cu mine, o vrută care a umplut apoi tot satul cu prostia lui tată-su :

— Tata zicea că noi o să crăpăm de necaz. Crănam dacă am fi mîncat găinile și nu ciorile, că dada Rița i-a și spus : „Bine că n-ai tăiat găinile, că la toamnă poate mă mărit și eu și ce m-aș fi făcut fără găini ?"

Focul

Obiceiul era străvechi, Ivănoiu ne-a spus chiar într-o lecție, la clasă, că focul venea de pe vremea dacilor. Ideea se isca dintr-o dată, ca fulgerul. Nici nu știai cînd se aprindea. Se făcea toamnă și oamenii se cam posomorau. Nu erau nici nunți,

---

teatru

t

Povestea unei iubiri

Odată cu sezonul estival teatrele îmbracă veșminte ușoare, mai comode, se afirmă și în acord cu anotimpul. Chiar dacă nu foarte colorate. Lejeritatea pare să fie adesea și o măsură de precauție administrativă, dar aici lucrurile se complică, ieșind din perimetrul comentariului. Ce rămîne este prin urmare textul (piesa) și materializarea lui ca spectacol. „Povestea unei iubiri", aparținînd dramaturgului englez Terence Rattigan este într-adevăr ce spune titlul plus cîteva aluzii la problemele deloc simple ale contemporaneității tratate pe un ton cînd condescendent cînd superfluu, plus o boală incurabilă care pune la încercare și credința eroilor (v. și „Love Story"), plus accentele unei ironii benefice mustind de patos umanitarist prin care autorul ne solicită complicitatea. E atîta noblețe și sentiment „adevărat" (chiar dacă „mascate" sub ieșirile explozive ale personajelor) încît totul are aerul prefabricat al zăpezii de zahăr iar spectatorul ajunge să tînjească după un dram de urît, după acea contradicție necizelată, reală care să sparză crusta atît de „artistică" a lucrării. Întîmplările sînt doar înduioșătoare chiar și atunci cînd ar fi trebuit să zguduie. Astfel trama prezintă clasica tăietură a melodramei cu clasicul triunghi al complicației sentimentale în care se insinuează spectrul morții. Personajele vor aparține, firește, prezentului, prin urmare Sebastian Cruttwell este critic marxist, Lydia Cruttwell o emigrantă purtînd amintirea încărcată de resentimente a unor evenimente mai îndepărtate, inadaptarea condițiilor de viață din țara de adopțiune, inadaptare pe care dramaturgul o investește cu simbolul bolii (care nu este ftizia tipică romantismului), apoi acest înger al binelui care este Mark Walters și, în sfîrșit, tînărul Joey Cruttwell, exponent al conflictului dintre generații, un fel de tînăr furios cu afectări existențialiste. În fond băiat bun și el. Toți acești se întîlnesc, se cearță, își explică mobilurile își povestesc trecutul cu răbdarea prezumțioasă a membrilor unui clan privilegiat. Ca atare nu lipsesc pasajele discursive, urmărind indeosebi un tel informativ prin care sîntem puși la curent cu secretele respectivilor eroi. Acestea fiind datele, spectacolul montat de regizorul George Teodorescu la Teatrul Giulești încearcă să adauge mai multă viață unor întîmplări suferind de o anume anemie a concepției și să facă plauzibile niște relații marcate de convenționalism. Întreprindere care cunoaște, în limitele amintite, momente de reușită. Ca și actorii distribuiți cu discernămînt, ce chiar și într-un asemenea respiro estival dovedesc meșteșug și dăruire. I-am numit pe Paul Ioachim, Ileana Cernat, Ion Pavlescu și Șerban Celea. George Doroșenco semnează scenografia.

Valentin Dumitrescu

---

film

f

Al treilea salt mortal

După aproape 4 premiere „de actualitate", reîntîlnim cu cel de-al 18 film românesc al anului 1980 în domeniul căruia trecut nu prea îndepărtat: și nu lipsit de spectaculozitate.

Filmul, scris de un profesionist al [illegible] de aventuri, bun constructor de fictiuni polițiste — **Nicolae Mărgineanu**, în colaborare cu un atent cunoscător și interpret al dosarelor [illegible] — **Atanasie Tuma** se încadrează cu usurință în categoria atît de populară a filmelor de spionaj.

Evidentă este și dorința autorilor filmului realizat de **Alecu Croitoru** (care cu acest prilej revine după o îndelungată absență la ureltele marelui ecran) de a utiliza cele mai sigure rețete ale genului.

Astfel, nu lipsesc din **Al treilea salt mortal** elementele unui fotogenic spectacol de circ (inclusiv „culisele" sale), răsturnări, nu întotdeauna previzibile de situații, aventuri, suspens, melodramă, etc., etc. precum și un final care deschide fără mult zgomot portița unui posibil „va urma".

Deși pelicula are ritm, deși conflictul are o deschidere europeană, deși genericul are suficiente nume sonore (**Jean Constantin, Iosefini** în dublu rol, **Maria Clara Sebők**), totuși **Alecu Croitoru** n-a putut depăși cîteva locuri comune uzate cu o încăpățînare demnă de cauze mai bune și de alți cineaști. Printre acestea se numără distribuirea lui **Cornel Coman** și **George Motoi** în roluri care nu mai pot avea de mult farmecul ineditului, partitura lui **Geo Saizescu** cantonat prea des în așa zise personaje comic-malefice. În schimb, regizorul valorifică și două prezențe demne de reținut și anume. **Vistrian Roman**, într-un rol (Comisarul) care-i relevă rara știință a gestului firesc, nu lipsit de o secretă autoironie (factor cam prea mult ocolit de cineaști), precum și **Nicolae Barosan (Juanito)** într-un debut care-i descoperă în puține secvențe o prestanță insolită.

Imaginea, semnată de **Alexandru Groza**, a avut de rezolvat nu puține dificultăți tehnice, în ansamblu reușind să sublinieze tensiunea epică, ritmul unui duel între „inteligențe" în care, ca într-o veche zicală, „cînd doi se ceartă, al treilea cîștigă".

În concluzie, filmul este un bun avertisment cu destule situații palpitante, cu generoase porții de umor și melodramă, deci cu toate atu-urile pentru un durabil succes de public. Ceea ce îi va determina probabil pe producători să nu întîrzie în fața porții amintite mai înainte.

Călin Stănculescu

---

televiziune

tv

Iulie...

O fi venit vara ? Cine mai știe ? Oricum, televiziunea respectă anotimpurile, indiferent de „timpul probabil". Mai mult decît meteorologii micul ecran are un „Timp probabil" deosebit de exact. „Buletinul meteorologic" este doar o rubrică de încheiere a telejurnalului în care — presupunînd că nu ai fost în țară — afli temperaturile zilei care a trecut. Este suficient să aștepți următorul „buletin" pentru a afla cum a fost timpul „probabil". Ceea ce însă nu mai e „probabil" într-un anotimp este totuși anotimpul. Există în acest sens un calendar al muncii din fiecare anotimp, calendar total indiferent la maximă și la minimă. Acest lucru a fost întotdeauna bine înțeles de redacția „agrară", o redactie excelentă, fără prejudecăți de „ședințe meteo".

O emisiune — La zi în agricultură — exemplifică această constantă seriozitate a redactorilor de la respectiva redacție, pentru care însămînțarea sau recoltarea nu sînt nicidecum derivate ale timpului probabil, ci comandamente de primă importanță socială. Este ușor să cumperi pîine, apreciind cît de veche sau de proaspătă este aceasta, de la brutăria orașului. Mai greu este să înțelegi (deși mulți cred că știu sau că își amintesc) cum se face această pîine. Bintuie de la o vreme, mai ales la cei care au părăsit de curînd satul, ideea că grîul ajunge pîine prin mijloace proprii. Suflă vîntul — îl seamănă, suflă vîntul, îl seceră. Zile-lumină ? Să fim serioși, par să spună acești „orășeni", pîinea se vinde conform programului centrelor de pîine ! Împotriva unei asemenea ciudate amnezii vine tocmai această emisiune care are, în țel și mijloace, trăsătura emisiunilor de linia întîi. Iată ce se întîmplă pe frontul pîinii, a tuturora, în timp ce alții — vedeți d-voastră — parcă abia așteaptă să fie filmați în marginea lanului ! Prezența zilnică a reporterilor televiziunii în această linie întîi a frontului este mai mult decît semnificativă. Se vede limpede că acești colegi ai noștri nu vor să facă „filme de serviciu", ci pur și simplu să ne îndemne să credem că pîinea într-o anume zi, într-o anume lună, într-un anume anotimp, este un semn care trebuie apărat asemenea unui țărm de mare.

Iulian Neacșu

băieții fuseseră luați în război. Eu împlineam opt ani de cînd luam parte la acțiune — plecam cu cei mai mari și adunam surcele. Rupeam din pădure crengi uscate, le strîngeam în snopuri legate cu coajă lată de tei tînăr, ca pe grîu, și plecam ducîndu-le în spinare. Focul se făcea în două locuri : jos, în vale, la fîntîna lui Barosanu, fîntîna cu cumpănă, ori sus, în capul coastei, la fîntîna noastră, fîntînă cu roată. De data asta îl aprindeam jos, la Barosanu, și mie mi se părea cam departe, nu mă simțeam eu ca la mine acasă. Eram cu verii mei, nimic de zis, și am ieșit cu ei în marginea șoselei, ba ne-am urcat și-n pruni să strigăm cît ne ținea gura : „Hai la foc, băăă !“ Oamenii veneau fiecare cu cîte ceva, unul cu porumbi pentru coot, altul cu dovleci și un ceaun să-i fierbă. Femeile — cu furca în briu să toarcă și să facă mănuși și ciorapi pentru cei degerați pe front. O familie — o pereche de mănuși sau de ciorapi, așa era legea. Pe vremurile bune, adică mai în urmă cu cîțiva ani, cînd eu abia prindeam cîte ceva, fetele veneau la foc mai mult pentru băieții lor. Noara nu lipsea niciodată și nici Mite Mitaliu. Se dădeau mai în marginea șanțului și se scărmănau și discutau pe șoptite și le trecea noaptea ca și cînd n-ar fi fost, că Mite dădea dracului cocoșul cățărat în vîrful gardului : „Du-te mă dracului, las' că știm noi cînd e zi și cînd e noapte !“ Acum, fetele aproape că nici nu mai veneau, rar dacă vedeai cîte una chircită lîngă maică-sa.

Și tot pe acele vremuri venea brezaia, adică o arătare greu de recunoscut, uneori chiar credeai că nu-i om. Îmbrăcămintea îi era numai din zdrențe, iar pe cap avea un sac. Brezaia apărea pe la miezul nopții și fura cîte-o fată. Te pomeneai cu un strigăt și cu fata nicăieri. Se ridica mama, se ridica tata, se ridicau frații și verii pînă cînd unul venea și spunea : „Lasă, bă, că-i de-ai lui Ioncică“. Reveneau la foc tîrziu, fata cu părul despletit, iar brezaia pe jumătate dată în vileag. Peste două săptămîni auzeai că e rost de nuntă și, bineînțeles, ne bucuram.

Acum nici gînd să mai fi așteptat brezaia, băieții erau pe front, iar fetele, între ele, n-aveau de ce să se răpească. Îl ascultam pe Dinu Cirlog povestind ceva despre un tren care s-ar fi răsturnat încolo, în vale, dincolo de Bibești și pe Panalea Surdu țipînd : „Unde, bă ?“, cînd în dunga șanțului, la flăcără mare s-a așezat, anume parcă să fie văzut de-a binelea, un băiat străin. Avea o față suptă ca de secure și ochii mari. A dat bună seara, deși trecuse de mult de miezul nopții și și-a cerut voie, printr-un semn ai mîinii să ia un porumb din cei zece-unsprezece cîți erau lîngă jar. Sigur că putea să ia și doi, dar pe noi ne-a mirat modul în care l-a mîncat. Porumbul era fierbinte și el și-a băgat dinții în boabe dintr-odată, iar din gură îi ieșeau aburi. În cîteva clipe n-a rămas nici cotoleanul. Pe urmă chiar Dinu Cirlog i-a dat o bucată de dovleac fiert și a mîncat-o la fel de repede, purtînd în gesturi ciudătenia omului înfometat. Doica Maria lui Trută i-a adus o cană cu apă și el s-a înviorat, iar eu m-am simțit învăluit, deodată, de o mare teamă. Ghicisem : el trebuia să fie !

Dincolo de Călugăreasa urma dealul iar dincolo de deal „Piriul de dincolo“ și mai apoi pădurea cu Poiana Mușei unde era un conac retezat căruia i se spunea „butura cu treanță“. Pe o rază de zece metri iarba și mărăcinișurile creșteau în voie, fiindcă nu exista picior de om să calce în acel perimetru. Cînd cineva voia să blesteme pe altcineva arunca acolo o cîrnă sfîntită și noi ne feream de ea ca de ceva venit dintr-o lume pustie. Am auzit apoi că în cîrpele alea își făcuse culcuș unul, un om în carne și oase, virit sub cupola de frunze. Venise primăvara, războiul era în toi și se prinsese acolo dezertorul. Toată vara, auzeam, ar fi stat acolo, mort de foame, runînd gîturile la puii de vrabie și mîncîndu-i cu pielea lor pielească cu tot, iar acum, toamna, năsîrlile fiind mari, cu aripi de avion, dezertorul a coborît în sat ca lupul.

Dinu lui Cirlog i-a dat porumb, i-a dat o bucată de dovleac și se părea că s-ar fi săturat. Ochii lui mari erau acuma liniștiți, putea să stea cu noi de vorbă. Și chiar a stat : ne-a spus că ar mai trebui ceva lemne, că e foarte bună căldura. M-am repezit la snopurile mele de surcele și bîlbîra s-a ridicat pînă la cer. Zicea că-i un incendiu. Cei de dincolo de coastă, cei de pe la Pătru lui Broască așa au și crezut și au venit cu căldările să ne ajute. Pînă la urmă Marioara, fata Zdrobolinei, a izbucnit în rîs : „Mă, nărozilor, nu v-am spus eu că e foc ?“

Străinul a rîs și el. Apoi au rîs amîndoi. Și i-am văzut și ochii Marioarei care străluceau. Eu cu Marioara eram văr primar, aș fi putut să-i fiu de folos, dar nu numai ochii ei întreaga lui făptură îmi insnira teamă. Și nu atît făptura cît împrejurarea prin care se învîrtea și respira. Căci dezertorul băgase spaima în mine încă de pe cînd nu-l văzusem. Mereu auzeam : „E pe acolo sau pe acolo, pe la Mușa sau pe Lacu Tinii“. Așa că umbra lui mă pîndise, aș zice, clină de clină, pe cînd umblam cu oile într-acolo.

N-a apucat să-i ia Marioarei mîna în mîna lui cînd a venit brezaia. Brezaia a țocăit de cîteva ori și s-a repezit spre fată : „Ce-ai cu ea ?“ a sărit tată-su, „cine ești tu ?“ și brezaia l-a luat de mînă și i-a spus că el e nașul, el o să-i cunune. Focul ardea, pilpîia, se ridica, arătîndu-ne, din cînd în cînd, umbrele de dincolo de șanț. Am pus iarăși un braț de surcele pe el, și cînd flacăra ajunsese mult deasupra fîntînii cu roată, pîrpîrînd frunzele de păr, am văzut-o pe Marioara în genunchi. Căzuse. Alerga spre noi voind încă de acolo, de departe, să ne spună ceva.

Abia ziua, fiind cu ea cu oile pe Hodinău, mîncînd poroambe coapte, mi-a spus ca unui băiat mare : „Mă tu ești mic, da' eu am încredere ! Poți să ții un secret ?“ „Cum să nu pot ?“ m-am mirat și ochii ei s-au umplut de lacrimi. N-a mai zis nimic. N-am aflat nimic din ce-ar fi vrut ea să-mi spună decît că dezertorul dispăruse tîrît în beznă de brezaie.

eugen evu

* * *

Ești un poet despre care se tace.
Ești un sacerdot al planetei acum calculate.
O mie de ani pe pămînt — iată dimensiunea răbdării.
Dar cine se gîndește la zăpezi în pustie ?
Deocamdată tocește aceste diamante.
Cu sîngele tău :
Ai de lucru, nătîngule !

Nu este universul în expansiune
Este o prăbușire de globule roșii
Este albul înghițind roșul
Scormonește pietrele din Eoganon.
Dezagrează-te, fărîmă cu fărîmă ;
Harta mea e îngropată în tine.
Chiriș înghețat !

Limite

Nebănuind existența mea ca o trapă
O revelație dă tîrcoale. Eu asmut flăcăra
Asupra flăcării. Îndepărtez cu sîngele rămas
Muntele pentru această licărire în pumnul
rece al Memorial.
Mă-nversunez să desfac vălul din spatele
frunții
să descifrez, calm.
E o conștiință neconfortabilă totuși
în mine rămîn. Și nimic nu ne poate reface
Originarele funcții. O, dacă am avea
în joc-acesta mijloacele muribundului
înainte de surparea-n splendoare ! Însă
atunci
Cum am mai comunica ? și cine-ar apri,
poate ucigașe vești ?
Dar, desigur, aceasta-i altă poveste.

Demers

A veghiat sub ochiul de bufniță
A veghiat sub reflectoarele exotice ale
Beatitudinii. Și-a semănat propria-i carne
cu simburii străniі ai cuvintelor. A măsurat
De-a-lungul șirgelui lărima de anlumină
Cît să-i ajungă pentru călătoria de nuntă.
Nu-l compătimiți. Poetul își asumă lumea
Pentru o singură oară. Iar în declarația lui
De clemență clipește magic radarul timpiei
sale
Rotindu-se înnebunit în rigorile de ceață
în iurul propriei axe.
Odihna lui sînt furtunile din ochiul
Stîrzului.

Sfidînd esențele

Surdă este călătoria divinului prin hățișuri

și traume rebele. Se-ntunecă semne
în chiar sensul străvechi. Sau
Neîmplinite sînt vămile ?

Altele-mpresură-n somn. Jucătorii.
Cei care tac dau de știre adesea. Tiranică
dragostea lor agresivă-adorînd își ucide
obiectul. Îi spulberă-n lume
ca pasărea-n cîntec presus fulgerată.

Tot mai rari cercelează. În adîncul căderii,
Al căderilor libere. Sfidează esențele
și-n levitație, din afara lor
survolează arhipelagul.

Fuga spre rîu

Oh unde-am început călătoria ?
Trădați. Trădînd statorniciі de zgură
Sub galbenul amurg prin violență
Vinatului rănit pe-o arătură ;

Zigzagul fugii-n spaimă minerală
Ne-ar fi ca'vat, gîndeam ; pierdutul sînge
Se sublimă într-o lumină pală
(Pe care doar murind o vom atinge ?)

I-aproape Riul. Calm, apropierea
Te-mpinge... Adierea... Ultim sînge...

aurel m. buricea

Setea de spațiu

trandafirii negri
sună deșteptarea
sub ninsoarea
acestui mileniu

cineva joacă șah
cu geografia
și mută cîmpia
mai aproape de moarte

setea de cosmos
arde frumos
pădurea de mesteceni...

Obsesia realului

sub clar de noapte
stau singur pe maluri abrupte
tîiul curge-n neștire
din munții de sare
flăcări sălbatice saib
electricitatea riului secat

adolescența fugită de-acasă
caută un pod al fericirii

obsesia realului
bea imensitatea nopții

mi-e teamă de somn
ca de-o fiară flămîndă
ce-n trupul meu înfige
colții de umbră...
gîndurile mele cad
pe malurile abrupte ale Logicii
dincolo de geamul nopții
visele mele singerează...

Litere pleznind de dor

bolnavă de nevroză
dragostea se-ascunde
în aceste castele pustii
și-a secînătate
exilării de singurătate
primăvara vestind

timpul ruginește
în flori de liliac
depărtarea hrănind
cu gîndurile tale
cum zborul
în ceii de lebădă

numărătoarea inversă începe
cu tristețea te iubesc

adio, litere pleznind de dor.

Psalm II

aprindeți luminile pămîntului
să învingem durerea prin cuvînt
degetele-mi ard în pădure
cine plînge poartă-n cuvinte
un munte de sare
ochii mei vor bea nemărginire
și mai puternici decît primăvara
vor urca dincolo de moarte
tensiunea luminii în crini...

Litere amare

odată cu lumina verii
să mă bea nucul bătrîn
și-n trup să-mi curgă răcoare
din adîncimi de veac arse
să văd cum apa se face lemn
și-n aerul amar existența
se scaldă ca-ntr-o mare secată
și literele se cojesc de timp...

Psalm I

în amintirea noastră
o floare de liliac sînt
nu plînge străină nu plînge
ochii tăi flămînzi vor fi
de somnul acestui pămînt
semănat din cuvinte

timpul meu s-a oprit
ca o pasăre din zbor
om slab om fericit
arborii și muntii te urăsc
nedoritule îndrăgostit de moarte
tăcere vei găsi dincolo de cuvînt.

areta șandru

amintiri în haine albe

Doctorița Adriana nu voia niciodată să observăm că avea emoții în fața Profesorului. Asistența trecea pe la paturile noastre, ne arunca din fugă fișele pe pătură, apoi inspecta din ochi, cu severitate, dacă pe pervazul ferestrei avem mîncare sau dacă prosoapele sînt așezate corect pe marginea tăbliilor paturilor. Așteptam venirea Profesorului de două ori pe săptămînă ; diminețile cînd urma să vină după raportul medicilor din amfiteatru, se auzeau mai puține uși trîntite ca de obicei, femeile își dădeau discret cu fard peste obrajii obosiți de boală, își aranjau cearșafurile pe naturi și puținele lucruri de pe noptiere, schimbau apa la flori. Anoi începea așteptarea. Mai arunca vreuna din noi cîte o vorbă, la întîmplare, anticipînd vizita Profesorului, dacă va fi bine dispus în ziua aceea, dacă și cu cine va glumi. Vizita lui prin saloane era un mic eveniment, oricum diminețile aveau să treacă mult mai ușor, așteptarea aceasta ne făcea bine, ne înviora chiar, față de după amiezile cînd urma să așteptăm cu mai puțin entuziasm suplimentul de la ora cinci și contravizita unui medic de gardă, aproape întotdeauna altul, care ne întreba dacă avem nevoie de vreun medicament sau dacă cineva a făcut febră.

Vocea Profesorului o auzeam într-un timp trecînd din salon în salon, comentînd pe hol sau făcîndu-i atenți pe medicii din suită asupra vreunui diagnostic. Apoi ușa se deschidea larg, făcînd perdelele de la geamuri să fluture de curent, vreo asistentă se repezea să închidă geamul..

Asistenții sau studenții practicanți se uitau curioși spre paturile noastre, cîntărindu-ne suferința din ochi, diagnosticînd poate, urmărind cu condescendență gesturile Profesorului, care trecea pe la fiecare pat, în timp ce doctorița Adriana, cu fișa fiecăreia în mînă, prezenta pe rînd analizele, comentînd radiografiile. Urmau constatările ei.

Camera noastră e cu fața spre nord. Aici, soarele nu intră decît în fugă. Mi-l imaginez ca pe-un prieten care și-a propus să-ți facă în fiecare zi cîte o vizită scurtă și se ține de cuvînt. Dacă te uiți pe geam, vederea dă spre o stradă cu blocuri mai vechi, cu fațadele înnegrite de ploi, cu terase foarte sumbre, aproape pustii. N-am văzut niciodată vreun chip de copii sau femeie la geamuri. Foarte puțin verde — și cam atît. Cîteva mașini erau parcate la marginea străzii. Urmăream uneori tinerii trecînd în mare viteză pe motoretele Mobra.

Papucii îmi erau prea mari, halatul prea larg, și-n fiecare dimineață cînd treceam pe lîngă cîntar, mă obseda, ca și pe ceilalți, gramajul. Era amuzant în felul lui acest cîntar vesnic solicitat de cei care treceau pe lîngă el. Uneori liftul era defect : telefonul se găsea undeva între etaje, urma să cobor treptele furișîndu-mă după ce toți luau masa și se retrăgeau spre saloane. Mi-era întotdeauna frică să nu mă întîlnească cu medicul de gardă, care eventual m-ar fi trimis în salon, certîndu-mă că nu respect programul.

Oricum, n-aveam nici un chef să mă culc prea devreme, saloanele erau slab luminate, terasa închisă cu lăcătul. Încercasem inutil să obțin accesul pe portițunea aceea numai ciment, inundată de lumină între răsărit și apus, straturi mai închise sau mai deschise de luminozitate. De cele mai multe ori se aruncau aici coji de portocale.

Femeile treceau în coloane colorate, cu capotele fluturînd în jurul pijamalelor. Își lăsau la o parte papucii ca și ai mei — adică prea largi — și capotele decolorate de atîta spălat și de stat pe umerii prea multor femei care trecuseră pe aici.

Din curtea interioară dintre blocuri urca aburul de la spălătorie și se prelingea prin aer, făcînd aproape imposibilă vizibilitatea spre case, dincolo, spre stradă. Cînd mă apropiam către pervazul ferestrei, peste lăuturile așezate pe geam, mă uitam dacă mai există sau nu o scară de-a dreptul inutilă, cu treptele din două în două, pe care nu cred c-ar fi putut s-o folosească cineva.

Uneori se auzea larma cîtorva bărbați care trăgeau cutii de ambalaje sau lăzi de plastic pentru mîncarea care urma să fie la bucătărie.

Paturile erau aliniate cu pături aspre, albastre, pe lîngă pereți, cu masa așezată în mijloc, un fel de garsonieră, cu lalele și liliac bătut, din care în fiecare zi cineva mai scurta din cozi și le dădea cîte o pastilă de zaharină.

Eram atenți la fiecare pas făcut lîngă ușă, așteptarea se transforma în pîndă, fiecare sperînd ca poate să fie pentru el.

Uneori, ne mai deschidea ușa bătrîna, șontîndu-ne fiecăreia, chiar dacă ne vedea adormite, la ureche, ca pe-o taină a ei : băiatul, mi-a venit băiatul și mai stă cu mine, că are mașină abia la patru. Se apleca de-asupra fiecăreia, neîndrăznind să ne mîngîie atunci cînd durerea se exorcima prin priviri sau cuvinte, cu mîinile ei noduroase și bătătorite ajutînd pe de-asupra frunților noastre, mai mult a descîntec. Femeile, în amintirea mamelor care poate nu mai erau, o luaseră într-o seară și-o îmbătaseră ca pe-un copil. Bătrîna își injecta de opt ani, în fiecare zi, insulină, de parcă ar fi luat acul să-și mai dreagă puțin din îmbrăcăminte.

Aducase să ne spună cum scosese ea într-o zi ițoalele afară, pe iarbă, să se zvorească. Și-odată am văzut ceva bălan în față — încenuse ea să ne povestească. A sărit el, Tudorică, de m-a sprijinit, că ce altceva era să facă, fetele, că trei am, două s-au tras dincoace, la oraș, și vezi că d-aia s-au răcit de noi, numai pe Rădița, numai în ea am nădejde, că m-am sfădit și cu-al meu, las-să fie trei fete, Tudore, îi ziceam, după ce-o născusem și pe Rădița, că ce dacă-s fete, că vezi, una ne-o muta la soare într-o zi și alta la umbră într-alta, și asta a treia s-a întîmplat că numai ea stă în sat cu noi, mai la margine, e drept, dar dacă se-ntîmplă să aibă drum prin sat tot dă pe la poartă și măcar că nu are timp să intre în casă, dar din poartă tot strigă : acasă sînteți, mamă și tată ? oare aveți nevoie de ceva ?

Și-am pus capul pe Tudor pînă la spital. Că fugise după Rădița un cooil al lui nu știu care și ea venise cu mîinile ude, asa cum era, că tocmai spălase și n-apucase nici fusta să i se zvînte. Și-atîta l-am certat pe Tudor că m-adusese la spital pe mașină și n-apucase să pună pe mine flaneluța, de unde că-i urîtă ? și-am certat-o pe Rădița mea, și na, că-mi pare rău. Și-i frumoasă ca o răsură...

Bătrîna deschisese încet ușa, cu sfială parcă, și văzînd că stăm cu fețele întoarse la perete sonti aproape către sine : uite, cum m-am întins așa adineauri, am visat că mîncam covrig îmoletit, dar eu m-am culcat nemîncată și parcă-l auzeam pe popa Radu zicînd că dacă te culci seara nemîncat, sufletul trage nădejde.

Apoi am visat-o pe mama cu o căldare de pește galben, fript în cuptor pe vatră și mama le-alegea la toți peștele bun, numai mie-mi dădea cu oase.

Nimeni nu dormea în salon, toate stăteam cu fața la perete și bătrîna parcă rostea un descîntec.

Apoi a plecat.

Afară înflorise în roșu un copac născut dintr-o sămînță curioasă, cine știe cînd. El singur ar fi putut să fie erou principal într-un parc pentru pensionarii unui cartier întreg ; avea un roșu intens, parcă toată culoarea din obrajii bolnavilor se refugiase sus, pe tulpină.

Ora de vizită era o explozie de alb, de halate imaculate care înundau culoarele devenite dintr-odată cuminți sau cumințite de zgomote. Practicanții se mai rătăceau încercînd să se orienteze în labirintul de culoare și uși, conducînd bolnavii spre analize.

Într-o seară ieșisem din incinta spitalului, era cald, un cîine adulmeca spre bucătărie și cînd ieși o femeie din oficiu lătră scurt, hămăi așa de cîteva ori, gudurîndu-se la picioarele ei, cînd femeia îi aruncă ceva din plasă. Cîinele se liniști, înghițindu-și liniștit porția, și se îndreptă spre poartă.

Portarii mai închideau ochii la cei care intrau, cîteva femei în halate decolorate se plimbau, tîrșindu-și papucii enormi pe asfalt.

Atunci am auzit un bărbat bohotind lîngă poarta spitalului, nu știu ce plîns era acesta, dar eu nu-l mai auzisem niciodată, un plîns chinuit și disperat, curtea mi se păru dintr-odată meschină și rea, toate femeile frumoase care trecuseră dimineața și aveau să mai treacă și de-aci înainte mi se păreau o halucinație, așa cum halucinant mi se părea să mă trezesc în fiecare dimineață într-un pat de spital, avînd în patul de vizavi o pereche de ochelari de soare în care se reflecta lumina dimineții, într-o dimineață ochelarii nu s-au mai mișcat urmărind ca de obicei știrile din ziar. Medicul de gardă se agita pe culoar, surorile alergau prin saloane să liniștească bolnavii agitați dintr-odată. Femeia a fost dusă la reanimare, se începuse un control riguros în frigider, în noptierele pacientelor, care în inconștiența lor, uneori fatală, mai gustau „și pe lîngă cîntar“, cum se exprimase doctorul.

Alături de mine era o rezervă unde se sterilizau instrumentele, un pat simplu pe care se calmau ambulatoriu rănile vreunui bolnav.

O auzeam uneori pe doctorița noastră, cînd vreunui bărbat i se făcea frică și începea să geamă ușor, hai nea Vasile, amintește-ți că eram împreună în tranșee și fumam „Mărășești“ cu dungă roșie. Bătrînul rămînea pe gînduri, uitînd să se vaite.

Uneori, auzind plînsul acestor oameni, mă gîndeam la caisul pe care mi-l descrisese cineva, un cais care făcea fructe și cu cît mîncai mai multe din el, cu atît mai multe făcea în anul următor. Cînd înflorea, parcă îmi dădea mai multă viață, îmi spusese femeia.

În salonul cu nr. 29, într-o sticlă care servise la perfuzii, se odihneau florile care serviseră la ultima vizită ; cei care rămîneau, aveau să le pună în continuare cîte o pastilă de zaharină. Din salonul meu urma să plece o femeie tînără, care avea să nască un băiat prin cezariană, într-o zi de Constantin și Elena.

Continuare în pag. a 6-a

radio

Jocurile olimpice

Dintr-o întîmplare (pe care la început am crezut-o nefericită) urmăresc jocurile olimpice ale acestei veri mai mult la radio. Neavînd televizor, știind că nu-ți tihnește un meci văzut la vecini, am rămas fidel radioului și numai rar trag cu coada ochiului la un televizor deschis. Comparînd, nu pot spune că nu are și rău partea lui bună. O întrecere, o mare întrecere care chiar prin periodicitatea sa (o singură dată la patru ani) are un caracter deosebit, festiv trebuie să te facă și pe tine să intri în febra ei, în atmosfera de concurs. Or, ceea ce am auzit pînă acum la radio este net superior transmisiilor de televiziune. Este vorba, mai întîi, de prinderea pe viu (transmisiile în direct) care ridică mult calitatea unei astfel de transmisii, iar Ghițulescu (dealtfel toți comentatorii noștri acreditați pentru această olimpiadă se dovedesc foarte bine pregătiți) are știința „creșterii tensiunii“ dramăluind secundele, trecînd microfonul repede (dar nu grăbit) spre a da știre cînd despre ceea ce se întîmplă la lupte, cînd la polo (din păcate am rămas numai cu satisfacția unui meci egal cu echipa Ungariei, ratînd calificarea în turneul final) cînd la gimnastică sau box. Așa este firesc, așa este în firea lucrurilor : să simți că, în același timp, mai mulți oameni sînt animați de o aceeași voință, de un același gînd. Unul sincronism de eforturi nu i se poate (decît cu riscul de a pierde din viabilitate) o discronie. Nu sîntem cu toții specialiști spre a urmări cu sînge rece de ce-au ratat băieții noștri la tir. În fond, nu la Olimpiadă trebuie să ne uităm noi ci specialiștii spre a vedea cauza cauzelor. Pe noi ne interesează la Olimpiadă să știm ce se va întîmpla, să fim alături de ai noștri atunci cînd se află în concurs și nu numai după ce-am aflat rezultatele.

Așa cum am mai spus-o și altădată, radioul are momente în care ne este mai apropiat de suflet, mai drag. Și nu numai prin comparație cu pentru el însuși, pentru că ar trebui (și trebuie) să aducem elogiu radioului așa cum îl aducem cuvîntului. A reușit așa cum o face acum să nu regreți (desigur decît în parte) că nu vezi, a-ți da sentimentul constant că înseamnă un moment unic înseamnă o probă dificilă, dar trecută cu bine.

Așa se întîmplă pînă în momentul scrierii cronicii de față, dar, cum se spune, ziua bună se cunoaște de dimineață. Din păcate, pe fruntea dimineții cavalerii în negru care judecă zborul gimnastelor au așezat un nor de urîțenie și de nedreptate. Un nor care se leagă de perfecțiunea numită Nadia...

Constantin Stan

P.S. Îmi face o deosebită plăcere să revin asupra emisiunii „Revista presei“ care, după cronicile apărute, își face o datorie de onoare din a anunța numele ziariștilor. Semnul colegial dat prin acest colț de pagină a fost înțeles așa cum se cuvenea. Cum alte semnale au rămas nerecunoscute ne place să credem că totul nu înseamna decît o „omisiune accidentală“.

plastică

O echipă tînără

Grupul de tineri artiști care expune la Galeriile de artă ale municipiului este format din patru pictori și patru sculptori care în ultimii doi ani au beneficiat de bursele acordate (între 1977—1979) de Consiliul Culturii și Educației Socialiste al Capitalei. Nici unul din cei opt (pictorii Simona Mihăilescu, Andrei Romocean, Gabriela Vasilescu, Petre Velicu și sculptorii Viorel Pranitchi, Leonard Răchită, Sava Stoianov, Florentin Tănăsescu) nu se află la primul contact cu publicul. Aproape toți au fost prezenți în ultimele expoziții cu caracter republican sau au avut deja ocazia să-și organizeze expoziții personale puse sub egida acelor instituții ce se preocupă de promovarea artei tinerilor. Manifestarea la care ne referim este de natură a provoca interesul deoarece ea poate furniza indicații asupra orientării generale a acelor artiști care avînd acum în jurul vîrstei de 30 de ani (Andrei Romocean, cel mai vîrstnic din grup s-a născut în 1948, Florentin Tănăsescu și Gabriela Vasilescu, cei mai tineri componenți ai echipei, fiind născuți în 1953) vor trebui, prin forța împrejurărilor, să pronunțe în curînd, din rîndul lor, nume de referință pentru generația mai tînără. Din păcate însă unele selecții prezentate în această expoziție nu reflectă direcția principală a preocupărilor unor exponenți (mă refer în special la sculpturile lui Sava Stoianov și Florentin Tănăsescu, ca și la picturile Gabrielei Vasilescu) astfel încît pentru cine cunoaște, fie doar și din manifestările anterioare, disponibilitatea lor artistică reală, actuala manifestare nu este edificatoare pentru constituirea unei imagini asupra naturii demersurilor artistice respective.

Dincolo însă de aceste neajunsuri de factură (să sperăm) organizatorică, expoziția ne propune sensibilități artistice diverse, reflectă grade diferite de maturizare a unei concepții artistice. **Gabriela Vasilescu** este de o exuberanță cromatică temperată în peisajele sale, **Andrei Romocean** se lasă purtat de furia culorii pînă la o expresionistă ignorare a oricăror reguli de compunere a imaginii plastice. **Simona Mihăilescu** care prezintă selecția cea mai coerentă, vine cu o experiență de atelier bazată pe o observare atentă a contrastelor elementare în compoziții și naturi statice construite cu respect pentru largi deschideri spațiale. **Petre Velicu**, pictor imaginativ, concentrează elemente de tip suprarealist deschizînd mici ferestre prin cadre obscurate.

O revelație plăcută o constituie în expoziție sculpturile lui **Viorel Pranitchi**, de o elementaritate necăutată, cu volumele concentrate și nedefinite capabile însă de a sugera posibile dezvoltări ale formei. **Leonard Răchită** continuă seria încercărilor sale de a-și defini formula artistică prin obiecte cu autonomie plastică. **Florentin Tănăsescu** încearcă să reducă o tematică encoleică la cîteva conture care de data aceasta, nu au forța de comunicare a sculpturilor sale expuse cu alte prilejuri. În fine **Sava Stoianov** prezintă cîteva portrete de gips patinat, prea puțin elocvente pentru a da măsura unui artist cu aderență la problemele sculpturii monumentale.

Grigore Arbore

muzică

Imaginație ordonată

Cartea modurilor de Anatol Vieru (Editura Muzicală, 1980) ne îndeamnă să revenim asupra proeminentului compozitor de astă dată teoretician. Pe Anatol Vieru îl preocupă însași modelarea gîndirii modale în aspectele sale universale, și nu doar teoretizarea vreunei partiții cu predilecție subiectiv-componistică, ceea ce îl plasează la un nivel al generalizării unde modelul include și sisteme îndeobște considerate independente — tonal serial, aici situații particulare ale modalului. Ascensiunea înțelegerii modalului, petrecută în mai bine de un deceniu de ferventă esențializare, face ca acum teoria modurilor să devină un pilot al științei sistemelor de intonație, tîntind cu egal succes abstractul și concretul. Plasată „la intersecția dintre modelare și generare“, cartea este un instrument optim de lucru, avînd avantajul altitudinii, de asa manieră încît compozitorul care l-ar folosi nu va călca imolicit pe urmele creației lui Anatol Vieru. Modelul funcționează deci fără să impilce un stil anume, *in vitro* și *in vivo* asemenea.

Registrul muzical și cel matematic colaborează intim. Muzica dă substanță, vioiciune, matematica combinatorie prelungește imaginația muzicianului creator, prin răsfrîngere și decodare, situații muzicale, conferă autorului dorința și putința de a merge pînă la capăt în redefinirea convergentă a noțiunilor (de exemplu, distonie și cromatism, noțiuni îndeobște vag și subiectiv definite, aici — precise, numărabile). Tot prin același mecanism aflăm adevăruri simple, care, după cîte știm, nu fuseseră încă enunțate — numărul total al modurilor, numărul structurilor modale posibile.

Gîndirea este relativistă urmînd pilda domeniului studiat. Sunetele trimit totodată la moduri, ca multimi, și la intervale, grăitoare în tensiunea imanentă.

Lucrarea are o bază fenomenologică și generativă, cu o vădită predilecție pentru fenomenologie. Anatol Vieru urmărește ierarhizările produsului, organizarea sa armonioasă, mai mult decît legitimitatea modalităților de generare. Îl interesează aspectul rezultatului, cu precădere față de procesul de obținere. Chiar și aspectul intervalic este tratat tot fenomenologic, de vreme ce o structură modală este o colectie de intervale. Autorul evită să se aventureze în resuscitarea, foarte la modă, a diferitelor teorii asupra universalității proporțiilor și legităților muzicale (vechii indieni, vechii chinezi, Kepler), teorii foarte atrăgătoare, dar greu de modelat, de cuprins într-o singură privire. În schimb, lui Anatol Vieru auto-limitarea îi permite să rostească priorități, să se situeze într-un adevărat „punct de fugă“ al perspectivei modale.

Cercetare avansînd principial, după ce începuse spre a fi un instrument în propria creație (legătura dintre teoretician și practician este subliniată și de cei doi semnatari ai post-fețelor — Sigismund Todută și Solomon Marcus), *Cartea modurilor* de Anatol Vieru este la primul volum dintr-o serie de cea mai adevărată însemnătate în gîndirea muzicală românească.

Costin Cazaban

FONDUL PRINCIPAL AL CULTURII ROMÂNE

Ediţiile Eminescu

Cel mai maire scriitor al românilor tuturor timpurilor nu a avut de fapt nici o ediţie tipărită antum sub. să zicem cu termenul consacrat, supravegherea autorului. In acest caz „Familia", „Convorbiri literare", „Almanahul literar...", in primul rind şi mai apoi ediţia Maiorescu — constituie ediţia princeps a poeziilor. De aici, in continuare, pină la monumentala ediţie Perpessicius s-au succedat peste 60 de ediţii — fără cele 11, Maiorescu —, unele chiar **Poezii complecte** (Fraţii Şaraga, 213 pagini, preţul : 1 leu) sau **Opere complecte** (in 679 pagini) ! O ediţie care in 254 de pagini publică şi **Proză şi versuri** — e vorba de cea din 1890, a lui V. G. Morţun, are meritul de a include, pentru prima oară in volum (şi la foarte puţin timp după moartea autorului), **proza : Făt-Frumos din lacrimă** şi **Sărmanul Dionis**. Facsimilul după scrisoarea lui Eminescu datată **Botoşani, 10 Noemvrie 1887**, prin scrisul supravegheat, ca şi prin unele particularităţi de limbă, ţinind de epoca ultimă — aceea a unui prefonetism, la care ajunsese poetul, traversind, impreună cu limba literară românească, sisteme lingvistice suprapuse : (pumnism ; latinism, şi, prin sistemul junimist de la „Convorbiri literare" la acest prefonetism) — poate constitui un argument temeinic pentru datarea transcrierii unei traduceri, de dată foarte controversată, cum este **Lais**.

In 1905, apăreau **Scrierile politice şi literare**, care nu este „ediţie critică de Ion Scurtu", cum greşit se afirmă in **Opere, VII**, p. 76 — ci ediţie lucrată de fapt de G. T. Kirileanu, cu Scurtu, care semna **Introducerea**, ... să nu inspire incredere editorul in ... cialiştilor ?). Tot Scurtu, in 1905, ... **Poezii**, considera că era infăptuită **„dorita ediţie critică**, autentică, după toate normele ..., aiurea, spre mulţumirea ştiinţei ... public cititor". Şi totuşi... cite alte ... se vor mai suprapune pină la ediţia ... cius ! ediţie rectificată, la rindul ei, de insuşi marele editor, pentru ca acum să simţim ca ... obligatoriu de a fi considerate rectificările, de pildă, ale profesorului Murărăşu, cel puţin in privinţa restabilirii formei corecte a poemului **Povestea magului călător in stele**. In concluzie, cum spuneam şi cu altă ocazie, nu e de conceput o ediţie nouă fără cunoaşterea tuturor celor care au precedat-o, şi fiecare ediţie posterioară beneficiază de **toate achiziţiile şi rezolvările care au anticipat-o** — aceasta fiind insăşi linia progresului, fără de care nu ar fi fost posibilă nici ediţia academică a lui Perpessicius ; ediţie rectificată, la rindul ei, de insuşi tru prima oară citit rezolvă in proporţie foarte ridicată dificultăţile celor ce o vor succeda. As zice că chiar şi eroarea este un cîştig (vezi, de ex., consideraţiile lui Perpessicius pe marginea ediţiei C. Botez), căci ea incită căutările in stabilirea adevărului. Toate ediţiile consacrate operei lui Eminescu constituie, in acest sens, realizări de valoare naţională.

2. Motivele sint cunoscute — ele ţin de raţiuni extraculturale ; administrativ-contabilicesti şi de „conjuraţie" academică. Efectul a fost insă cutremurător pentru cultura noastră : la apropape **100 de ani**, de la moartea Patronului breslei „făurarilor de expresie" din cultura românească, **nu s-a ajuns nici măcar la jumătatea tiparirii operei complete !** Căci, intr-adevăr bilanţul, azi, este cit se poate de clar : ceea ce un singur om a creat pină la 33 de ani, nu au reuşit să publice generaţiile care s-au scurs pe durata unui secol. Se cîştigă greu profilul integral, adevărat, de-a dreptul gigantesc, al operei lui Eminescu. Perpessicius, la inceputul ediţiei sale, in vol. I, prevedea 10 volume ; apoi, in cel de-al III-lea, intrevedea 14 volume posibile ; mai apoi 18 — iar mai recent sint profilate 20.

Dacă publicarea postumelor se părea nejustificată, pentru că ar fi jignitoare şi deformatoare pentru memoria poetului (discuţia a durat din 1908 pină mai acum), jurnalistica era ignorată ca fiind făcută din **nevoia de a trai** — şi prin urmare in afara operei literare constituite din **versuri şi proză** (să mai adăugăm şi eticheta de „xenofobă" ?) ; iar dramaturgia dată de o parte pe considerentul că Eminescu era nativ poet liric etc.

3. Continuarea ediţiei Perpessicius ?

Ceea ce a fost recunoscut este punerea la indemina noului colectiv de editori de la Muzeul de istorie a literaturii române, de către prof. D. D. Panaitescu, a intregii arhive particulare a lui Perpessicius. In rest, este de domeniul absolutei evidenţe că ne aflăm in faţa unei alte ediţii, cu altă notă a ediţiei, alte principii de editare, alt sistem — distribuirea pe orizontală — de tipărire a textelor principale şi variante, versiuni, colaterale, frinturi : in fine, şi de la sine inţeles, alt mod de alcătuire a notelor.

Ar fi fost bine dacă intrebarea ar fi fost pusă, la modul acesta, public, in momentul reluării ediţiei Perpessicius. Atunci poate că era util să se dezbată cum şi pe ce criterii să se facă această restituire. Fost-a recomandare specială in această problemă ? fost-a concurs de vreun fel ? fost-au discuţii, ca acum, in presa de specialitate ?

O asemenea ediţie pune probleme de filologie românească şi de evoluţie a limbii literare. **Nota ediţiei** redactată de Flora Suteu la vol. **Proză literară**, marchează unul din momentele cele mai importante in tipărirea pe criterii riguros filologice a operei lui Eminescu. Dar... dinsa nu mai face parte dintre editorii prezenţi ai operelor poetului. Dacă există o catedră Eminescu şi in ce măsură a contribuit ea la această valorificare ? — pentru răspuns ne-am cere ingăduinţa de a trimite la articolul lui Mircea Zaciu, publicat in „Transilvania", 1.80. Ceea ce ştiu foarte bine este faptul că doar de vreo 4—5 ani incoace munca la manuscrise s-a mai animat. Unii eminescologi au observat la vremea potrivită hiatusul produs in acest domeniu — măsurile concrete s-a intirziat insă a fi luate şi aşa se intimplă că, ani de zile, eram aproape singura care cercetam manuscrisele şi periocicele şi transcriam filele pentru a fi tipărite. Am putut constata, lucrind la inceput sub indrumarea lui Perpessicius, apoi, impreună cu alţi cercetători ai operei poetului, că mai erau atitea sute de file necunoscute, netipărite, incă neincadrate la locul cuvenit in sistemul intern al laboratorului eminescian. Dacă Scurtu, primul cercetător pasionat al manuscriselor eminesciene, aflat in faţa unui imens domeniu, putea să la versiuni anterioare, ciorne ale unui studiu şi să le publice, sub un titlu independent, drept articole individuale, ignorind filiaţia respectivă, astăzi, datoria ar fi ca despre fiecare text, notiţă de curs, ciornă, variantă, versiune in română sau germană să se ştie **exact** unde trebuie plasată in ceea ce tot Perpessicius numea „sistemul fiziologic" — viu al acestui tezaur. Nu demult, G. Mihăilă, publicind **Gramatica**, tradusă de Eminescu după A. Leskien, oferea un asemenea exemplu de comentare integratoare pentru domeniul paleoslav.

5. La oferta profesorului C. Noica, la fosta Editură pentru literatură, sub direcţia lui Ion Bănuţă, impreună cu Mihai Şora — se incepuse documentarea in vederea facsimilării manuscriselor eminesciene, ba se intenţiona chiar mai mult : reluarea, printr-un procedeu tehnic de multiplicare aidoma (xeros) a primelor trei volume ale ediţiei Perpessicius şi continuarea ei. Mi se incredinţase, pe atunci, misiunea de a studia, drept model, **Caietele Paul Valery** şi, desigur, manuscrisele de la B.A.R. Apoi ne-am reorganizat, apoi ideea a fost preluată de alţii care n-au reuşit mai mult decit noi şi, in fine... **acta est fabula !** Proiectul insă, trecind peste dificultăţile de tot soiul ce se cer rezolvate, ar trebui privit in perspectiva importantelor sale consecinţe pentru intreaga cultură românească. Catedra, sau Institutul Eminescu, dacă ar fi existat, şi-ar fi putut face un titlu de glorie din inventarierea meticuloasă şi exactă a tuturor celor 48 de caiete, in vederea trimiterilor, filiaţiunilor, raportărilor pe verticală şi orizontală, fără de care această reproducere nu ar fi posibilă. La solicitarea noastră, redactor de carte al **Operelor alese**, in „S.R.", maestrul Perpessicius ne-a oferit spre publicare **Lista manuscriselor lui M. Eminescu din Biblioteca Academiei R.S.R.**, apărută in vol. I, 1964, şi reprodusă aidoma in **Opere, VII**. Dar această listă constituie doar un punct de pornire.

6. 10. Beneficiem de un Dictionar al limbii poetice a lui ... Şi la diverse ... ingrijit ... ce a apărut la data respectivă. Postumele, care s-au bucurat de o intensă circulaţie ... au intrat in atenţia autorilor — poeza jurnalistică, nu, ... cercetat a fost publicate in volume pină

atelier literar

poșta redacției

C. IGHEBAN : Cîteva din pagini atestă aptitudinile („Cîntec de leagăn", „Atu", ceva în „Dragul meu") dar în rest lucrurile se consumă în suprafață, în „ticuri" grafice la modă, jocuri puerile (gen Serafim-Emifares, etc.), frondă formală, periferică, lipsită de substanță. (Poate că de-aici provin și dificultățile și obstacolele de care ne povestiți...)

OFELIA : Paginile ilustrează — cu exagerări, naivități și stîngăcii juvenile — o aspirație firească (chiar dacă ușor zvăpăiată) a adolescenței (un adolescent departe de a fi „neinteresant", „mărginit", „om prea obișnuit", etc., cum îl caracterizați în mod defăimător !...). Asupra perspectivelor sale literare, însă, nu putem trage (dintr-o scurtă scrisoare) toate concluziile.

ELENA COSTACHE : Corespondența se rezolvă numai în cadrul acestei rubrici. Trimiteți, deci, manuscrisele la aceeași adresă și urmăriți răspunsul în această coloană. (Nu e necesar să vă deplasați la București pentru atîta lucru).

IOAN DUMITRU D. : Egida poeziei nu lipsește, dar versul e mult prea greoi, cărnit, rebarbativ, cîteodată abscons, iar „emisiunea", ca urmare, dificilă, intermitentă, sau chiar absentă. Ceea ce nu înseamnă, firește, că „se condamnă lucrul dens" (atunci cînd densitatea nu e doar o aparență, rezultată din complicații și contorsiuni formale!) ci doar că se cere anume o densitate „deschisă", la lumina zilei, provenind din simplitate, adîncime, vibrație (întruchipare ideală, desigur, către care tind, mai mult sau mai puțin, și cîteva din paginile dv., mai cu seamă „Torță", „Descumpănire", „Răpire", „Patrie").

MIGDANA : Există premise favorabile (mai ales, în „De la Adam-unu", „Capătul pămîntului", „Final", „Mai ploii rămași"), dar rezultatele concludente, „de vîrf", se vor ivi pe măsura trecerii de la manifestările sporadice, diletante, „printre picături", la o atitudine activă, continuă, responsabilă, la concentrarea tuturor preocupărilor, energiilor, aspirațiilor într-un singur focar creator. Lucru care vă stă în putință și sîntem siguri că-l veți reuși.

TITU ȘERBAN : Sînteți, în continuare, pe un drum mai bun, paginile au crescut în substanță, expresia tinde să cîștige mai multă siguranță și îndeminare. (La acest capitol, însă, mai e mult de făcut, pentru a îndepărta cu totul inegalitățile, șovăielile, aerul rudimentar, etc. — reflexe ale unui gust artistic încă neformat — se știe de ce !...). „Fii soarelui", „Altă culoare", „Margareta", „Album", „Priviți" — iată cîteva pagini mai aproape de reușită. Ar trebui, însă să discutăm mai amănunțit, — dați-ne un telefon.

M. COSMETTO : Multe lucruri frumoase, în același gen delicat, diafan (nu neapărat „intimist"): „Anotimp", „Floare de măr", „Luptă", „certitudine", „Pasărea albastră", precum și aproape tot ciclul „Anotimpuri", Pagina ocazională nu vă reprezintă. (Desigur, sînt de refuzat în continuare sonorităților facile ale convenționalismului prozodic, gen „arevaier-cater"...).

C. OPRICA : Unele semne bune există (mai ales în „Lecția de astronomie", „Singurătate", „De m-ar fi uitat") dar nu lipsesc nici șovăielile și stîngăciile începutului. Ceea ce înseamnă că trebuie să continuați, preocupat mereu de perfecționarea mijloacelor.

DORU POPESCU, GICĂ ORBENIA, CORNELIA A. MARCU, D. KENETH, FLORIN BĂNICĂ, DAVID IOAN GHEORGHE, EMIL MACHIDON, ȘTEFAN PÎRVULESCU, ION IMBRI, M. COTUȚIU : Nu se văd semne de talent ; se văd, în schimb, semne de incultură, de neștiință de carte (vecină uneori cu analfabetismul !). În asemenea condiții, nu se poate scrie literatură.

MIHAIL B. : Exercițiii prozodice alerte, uneori spirituale, alteori străbătute de un vag freamăt liric, de multe ori alunecînd în cronica rimată ori chiar în „bancul" facil. Puncte de plecare inotetice pe un drum literar al cărui itinerar e greu de întrezărit, deocamdată.

ELENA DUMITRU : Mult mai bine, de data asta ; lucruri de substanță, echilibrate, mature, care redeschid bunele perspective de odinioară („Să nu lași niciodată noaptea să vină", „Să-mi nu-mi spuneți", „Această primă-vară", „De cîte ori plec de-acasă"). Rămîne să ne spuneți și cum veți iscăli, dacă ați renunțat la semnătura anterioară.

Dor de soare, Avestelamaris, Barbu Lăutaru, A. Scorțaru, Nae Ledra, Karman Glob, Cătălin Bogdan Neghină, Titu Dinuț (ceva, în „Pleci...") : Nimic nou! **Cl. T. Andrei, Virginia Lupu, I. Rain, Val. Vasile, Silvian Floarea, Hristache Minză, C. Velicu :** Încercări de nivel modest.

Geo Dumitrescu

N.R Manuscrisele nu se înapoiază.

Frunza următoare

Păroasa amidă se tărîște pe un presimț al său
inspre frunză? dar rază?
dumnezeu știe eu totdeauna m-am împotmolit
la jumătatea drumului înspre un scop în sine
s-ar zice că nu-mi aparțin
pe de-a-ntregul mă înalț și recad mereu
astfel mi se încetățeni spiritul miniei
pînă în ultima fibră amenință copacul
cu securea
focul cu apa viața cu moartea-mi dintr-o
frunză
mă privește amida cu ochii mei din alta
o rază cu ochii amidei eu sînt frunza
următoare.

MIHAI CRĂIESCU

Scrisoare

De cînd ai plecat
e o lună
Fața mi s-a scurs
în pămînt.
Lumea îmi spune
că sînt.
Ce minciună!
Ceasul e tot unde-l știi.
A-nghițit
și garoafele tale.
Nu știe
că limbile sale
îți sapă cărarea să vii.
Noaptea citesc
scrisorile tale,
iubite.
De cînd ai plecat,
doar zilele-ntregi
au rămas
necitite.

CARMEN-DANIELA CHIȚIMIA

Kypros

Implacabil — timpul s-a scurs implacabil
adio-iubitul meu de o după-amiază.
Niciodată noaptea
nu va constînți
mîinile noastre împreunate.
Aștept sulița soarelui
să-mi străpungă pieptul,
agrafa de aur a lui Oedip
să-mi sculpteze orbitele.
Rîsul a-ncremenit într-un rictus final.
Niciodată soarele
nu va constînți
sărutarea noastră în zori.
Floarea de cactus s-a-nchis implacabil
peste cripta de marmură albă —
patul meu nupțial.

ELENA ȘTEFAN

Mărul

Uite acel măr mare
Ce-și cocea merele
Abia spre primăvară
În țarcul cu paie.
Mare cît un fag
Și singur lîngă șură.
Făcea mere mari și acre.
O umbră mare și udă
Tiro în jurul lui.
Și ce de scorburi avea
Și ce de cuiburi.
Uite acel măr mare
Sub care dormea bunicu
Vara și duminica
Și sub care-și bătea coasa.
Uite acel măr mare
Sub care mîncau oile iarna.

Uite mărul acela
Ca o casă pustie.

REMUS ROCA

Aniversare

Iulie-fruct
Cu miezul copt
Și beat de fericire.
Plin de muzici
Și seve șirete
Tari, copleșitoare.
Fruct cu semințe — nopți de vară —
În care pleoapele nasc vise leneșe,
Toropite,
Vise voluptoase, hoatice.
Visul că ne vom reîntoarce
Lîngă țărmul aceluiași iulie
De stele limpezi.

NONA TROC

Un albastru rece, boabe

Nimeni prin văzduh
adunînd dureri ce zămislesc bătrînețe
urîte,
forma amintirilor, o noapte
prin care pășim în silabe
mușc din oraș ca dintr-o felie
de pîine
să nu creadă nimeni în întrebări
și apoi ai plecat
ca în toate diminețile de pînă acum
zidul meu e irosit
și tu te-ai rătăcit în înghesuiala
din autobuze
eram cel mai mic, cel mai neînsemnat
cu putință
dintre cei ce-au privit la ferestrele tale
poate prea tîrziu
sau
cine știe,
mult prea devreme...

B. HORASANGIAN

Între două cuvinte

Graiul lui era format din substantive
și tăcerea din verbe

eu îl întrebam din război
el spunea un cuvînt cum ar fi măr
sau cireș apoi tăcea
și eu înțelegeam că îl altoiește în gînd
și îl lăsam să-și termine treaba

apoi iar îl întrebam din război
el zicea cal
îi țesăla coama împletită de lele
și-l bătea cu palma pe git dojenindu-l:
— „iar te-au drăgostit muierile-alea nebune,
mă, derbedeule!?" —
adică tăcea

așa era el, între două cuvinte
făcea o grămadă de treburi

GH. MARCU

Sentința amînată

mă ajung și acum știri despre el
dar eu un combatant veteran
învins de teatralitate
nu-i mai port efigia brodată
nu-i mai port nici dragoste nici dușmănie
deși mi-a lăsat sentimentele mutilate
să învelesc în zdrențe idoli goi
mi-a lăsat păsările rotindu-se
candelabre pe un plafon năruit
cu atîtea elemente de decor să încheg
un cîmp de amintiri și de trăiri frumoase
cu un simț precis și josnic
de autoapărare.

VIORICA IONESCU

Tineri poeți polonezi

Marek Wawrzkiewicz

Ne-ntoarcem acasă

Ne-ntoarcem acasă în zori
Pe vecie alungați
La mal [illegible] orizonturile
Și distanțe albe
Prin nori prin vînt
În ciripitul păsărilor
Trezite din nimicnicătă
Ne-ntoarcem acasă
Iar în noi se stinge
Amintirea nopților calde
Dragostea pe care o cunoaștem
Credința în ideile noastre
Și numai visul cel flămînd
Veghează într-o înfundătură îngustă

Ne-ntoarcem acasă în inima pustiită
Cu durerea deșcuiță
Și cu gîndul că nu se va găsi
Micul grăunte al cauzei
Atît de singuratice
Că nici în străfunzimile noastre
Nimeni nu ne-așteaptă

Ne-ntoarcem acasă în zori
Alungați pe vecie
Ne ridicăm în picioare pe scări umane
Într-o flăcără înaltă

* * *

Da, înțeleg din ce în ce mai puțin —
și din tine, și din mine,
Despre acest nor știu numai că va trece,
Despre această picătură — că se va usca,
Despre această frunză — că-ntr-un gunoi galben
se va transforma.

Schimbi cu brațul vîntul. Dar „știu" — nu
înseamnă —
Înțeleg — Sînt de-acord. Renunț la revoltă.
Dialogul nu-i aud — de parcă m-aș uita într-o
flacără,
În flacăra tiravă a luminării. Care pîlpîie între noi.
Mereu la fel de simțită. De ani slăbuță
Căci — mi se pare — că moare în șoapta slabă
a vîntului
Și există totuși. E poate prea mică să nască
un incendiu
Da, tot mai puțin înțeleg din tine și din mine
sau uneori — trezit noaptea — mă gîndesc
La dragostea aceasta bolnavă. La ea, la punctul
Prea amărui de copt. La faptul că-i prea tomnatic,
Că-i cel mai bogat și mai răspîndit din lume.

Altcineva

E ca și cum o frunză s-a înecat în apa toamnei,

De la o mare depărtare, în piriiașul memoriei
Se-adună arele. Și stăm în fața lor
Dobîriți de vreme. Încet, tot mai încet.

Cum să a'ungem pînă seara ?
Unde să întîlnim întunericul ?
În memoria ta sînt ca într-o galerie pustie.
Ca un fragment de peisaj, mișcat de careva

Încă azi, înainte de prînz. Cine îl ține minte —
Să-l fi mișcat oare cel care a ieșit
Sau lumina care s-a stins ?

Să plutești ca un vas de lemn. Să te înec
ca o frunză pe apă.
Să te stingi cum se stinge lumina.

Ai crezut c-am trăit cîndva —
Dar a fost altcineva.

Marek Zacharyasz

Generalul și lacrimile

plînsul generalului nu se aude
lacrimile lui
plutesc prin nori

numai uneori se-ntorc pe pămînt
dar nu sînt nici lacrimi
nici balonași

ele se-ntorc
ca niște cărți de joc

Mirá Kus

* * *

munții sînt munți
pădurile sînt păduri
iar apa-i apă...
poezia te face
să fii tu însuți

* * *

Moartea ? nu-i delec prea mare
așa cum mi se pare
moartea-i exact
cît mine
poate intra în noi
și nu-i prea mică
poți spune că moartea
te cuprinde ca pe nimica toată

* * *

Unde-i oaza
aceea
Căutați-o și găsiți-o
Nu cred în asta. Dar știu
că dacă-mi pun urechea
în nisipul pustiului
și-ascult atent
pot auzi uneori
bolborositul apei

Marian Basiaga

Omul

I-am amorît cînd a venit cu-a speranță la noi
I-am amorît fără să credem că spera în noi
I-am amorît în lipsă fără să fim prezenți
I-am amorît ca să ne răzbunăm ca un călău
I-am amorît ca pe un dușman crezîndu-ne
victorioși
I-am amorît în numele ideilor noastre aride
I-am amorît ca pe niște zei care pedepsesc
I-am amorît ca pe un om prozaic așa cum trebuie
I-am amorît c-a fost o lepădătură

pentru azi ne-am încheiat treaba
mîine îi înălțăm
un monument

n-am găsit altceva mai bun

Vojciech Kawinski

Convorbire naivă

I

Aceasta-i casa noastră.
În această casă noi și cei
care s-au pierdut înaintea noastră.

Aceasta este dreptatea noastră.
În ea umbra de speranță
metalul convingerilor și rugina nevoilor.

II

Aici e glasul nostru.
În el o dină de tăcere
legată de noaptea salvării.

Acesta este copilul nostru.
În el crește o flacără luminoasă
care ne-a izgonit.

În românește de Nicolae Mareș

PREZENȚE SCRIITORICEȘTI

POEȚII ȘI COMPOZITORII CÎNTĂ PARTIDUL

● **Sub genericul de mai sus, Uniunea Scriitorilor și Uniunea Compozitorilor au organizat marți 22 iulie a.c. în marea sală a clubului Întreprinderii „Republica" din capitală, un festival literar-muzical dedicat împlinirii a 15 ani de la Congresul al IX-lea al Partidului.**

Oaspeții au fost salutați de tovarășul Mihalcea Tașcă, secretar adj. al comitetului de partid al Întreprinderii „Republica".

După cuvîntul introductiv rostit de Dumitru Necșoiu, secretar al Comitetului municipal de partid, au vorbit despre importantele realizări obținute, în domeniile literaturii și muzicii românești în cei 15 ani sărbătoriți, Ion Hobana, secretar al comitetului de partid al Uniunii Scriitorilor și Vasile Tomescu, secretar al Uniunii compozitorilor.

A urmat un recital de poezie și proză dedicat patriei și partidului.

Și-au dat concursul, în continuare, corul Radioteleviziunii, compozitorul Horia Moculescu și solista Doina Spătaru.

Au participat : Gheorghe Anca, Vasile Băran, Ion Boștinaru, Radu Cîrneci, Daniela Crăsnaru, Dan Deșliu, Ioana Diaconescu, Nicu Filip, Traian Iancu, Al. Raicu, Victor Torynopol, Victor Tulbure, Petru Vintilă, compozitorii Teodor Bratu, Costin Cazaban, Ion Chioreanu, Laurențiu Profeta, Vasile Sîrli.

Arnold Van Gennep și folclorul românesc

Urmare din pag. 1

patie stăruitoare. Intuind rolul limbii în difuziunea unei culturi, el nu-și ascundea o undă de regret că : „Româna nu este, cel puțin nu e încă, o limbă de uz curent în mediile științifice și, ca urmare, numeroase documente publicate în ultimii cincizeci de ani în România n-au fost folosite de comparatiștii generali..." ca Frazer, Westermarck, sau Van Gennep însuși. Cum lesne se vede, celebrul etnolog credea intim într-un sfîrșit al acestei stări de lucruri și implicit în viitorul limbii noastre, pe care, cu alt prilej, nici n-o va considera foarte dificilă, arătîndu-se chiar dispus să o învețe. Bariera limbii îl va fi împiedicat desigur să pătrundă mai adînc în problematica folclorului nostru, dar legăturile, unele «face à face», cu cîțiva români de seamă — N. Iorga, Ov. Densusianu, Al. Tzigara-Samurcaș, Artur Gorovei, Mihail Vulpescu — îl vor fi ajutat să înțeleagă farmecul, originalitatea și importanța creației noastre poporane în context european. A semnat astfel prefața (din care am și desprins citatul anterior) la cartea lui M. Vulpescu, **Les coutumes roumaines périodiques** (Paris, 1927) ; a contribuit la prestigiul internațional al revistei **Sezătoarea** condusă de A. Gorovei (v. Petru Ursache, **„Sezătoarea" în contextul folcloristicii**, 1972) ; a recenzat cu nobilă generozitate în **Mercure de France**, unde ținea rubrica de specialitate, cărți românești de etnografie și folclor. Poate că nu de fiecare dată elogiile sale erau îndreptățite, dar, mustrîndu-ne între noi pentru neglijențele cu care ne înfățișăm lumii, să nu ne înnăbușim și satisfacția de a ne ști doriți la symposionul spiritual al popoarelor.

Dar prin ce-l fascina pe Van Gennep, ca om de știință, folclorul românesc ? Prin acea însușire pe care teoreticianul din el o considera definitorie pentru creația de acest tip : improvizația, adică spontaneitatea și, implicit, autenticitatea. Locul stereotipiei de imitație îl ia în acest caz „modelarea nouă, remodelarea materiei orale și muzicale inițiale". Savantul francez integra însă în folclor și portul, artele plastice și decorative, precum și alte categorii de producții non-lirice, cu substrat material. De aci a derivat și interesul său pentru muzeografie. În această ordine de idei, recenzînd în 1937 în **Mercure...** lucrarea **Muzeografie românească** semnată de Al. Tzigara-Samurcaș, Van Gennep se referea între altele la importanța educativă a continuității între creația contemporană și cea a predecesorilor. „În România — scria el — acest record se face cu o claritate incomparabilă, din zilele noastre prin perioada bizantină [și cea dacică, am adăuga noi] pînă în perioada neolitică". De unde și această judecată admirativă pentru poporul carpatic, dar impovărătoare pentru niște autorități ce nu găseau cu cale a sprijini Muzeul etnografic național : „Românii din prezent sînt răspunzători în fața întregii umanități de opera strămoșilor lor...".

Toate acestea erau vibrări de la distanță : sincere, dar mediate. Descoperiri recente de arhivă arată însă că Van Gennep a încercat și experiența descinderii personale în cîmpul culturii noastre. Invitat cîndva de guvernul elvețian să predea la Universitatea din Neuchâtel, el organizase în 1914 în acel oraș primul congres mondial de etnografie și folclor, rămînînd apoi secretar general al acestor manifestări. După război, solicitat, cum însuși mărturisește, să-întreprindă ceva pentru România, primul lui gînd a fost de a relua și chiar de a amplifica în țara noastră experiența din Elveția. Așa s-au cristalizat cele două mari proiecte românești ale sale, strîns legate între ele : (1) înființarea la Universitatea din București a unei catedre internaționale de etnografie și istoria comparată a civilizațiilor, cu studenți și doctoranzi din toată lumea ; (2) organizarea la București a celui de al doilea congres mondial de etnografie și folclor. Detaliile acestor proiecte vor ieși la iveală îndată ce vom publica, într-un număr apropiat al revistei **Ethnologica**, scrisorile trimise de savantul francez lui Mihail Vulpescu, în perioada 1926—1931. Cîntăreț de operă aplaudat la Cannes și la Monte Carlo, dar și în castelele de pe valea Loirei unde făcea să răsune doinele de-acasă, mai tîrziu profesor la Conservatorul din București, M. Vulpescu era și un pasionat folclorist. El a reprezentat, împreună cu Elena Văcărescu, țara noastră în Secția de cooperare intelectuală de pe lîngă Societatea Națiunilor. În acea calitate, a fost cel mai ardent susținător al proiectelor lui Van Gennep. Acesta primise deja oferte din partea Belgiei și Olandei, dar a preferat să aștepte un răspuns de la București. Așteptarea nu era particular-afectivă, ci se întemeia pe o strategie culturală de mare amploare : „Prin întinderea teritoriului său și prin mărimea populației, România ar putea și ar trebui să încline balanța de partea sa și să devină în Orient centrul de raliere a forțelor intelectuale ce se ramifică din alte centre europene". Iată o viziune tot mai larg împărtășită astăzi asupra viitorului culturii europene. Autorul ei a fost de altfel un mare strateg și în știința pe care a slujit-o, cum ni-l arată conștiința clară a puterii economice, politice și morale pe care o aduc congresele internaționale, în vremea aceea mult mai rare.

Un binecuvîntat al Minervei și în latura de uzură a vieții științifice, înzestrat cu inteligență practică și cu necesarul «esprit de suite», Arnold Van Gennep n-a avut totuși privilegiul de a se bucura de succesul proiectelor sale. Cauzele eșecului sînt nestiute deocamdată, așa cum nestiute au fost pînă azi proiectele inseși. De ce cîțiva profesori străini au activat în epocă la universitățile românești iar celebrului etnolog și folclorist nu i s-a creat această posibilitate ? Greu de răspuns. Pe deasupra neîmplinirilor ne rămîne însă figura sa generoasă, de așezat în dreptul inimii, alături de Jules Michelet, Emm. de Martonne, Henri Focillon, Charles Diehl și de toată elita prietenilor francezi ai poporului român.

Dincolo de erudiție

Urmare din pag. 1

în fața unei personalități strălucite : eminent critic și cercetător literar, director al Institutului de istorie și teorie literară „G. Călinescu", membru al Academiei, al onsiliului de conducere a Uniunii scriitorilor, al Consiliului Universității, șeful catedrei de literatură universală și comparată, personalitate recunoscută pe plan internațional, membru al unor organisme de literatură comparată etc., etc. Cum să îndrăznesc eu, la anii mei puțini, să încerc un dialog cu un asemenea „monstru sacru" ? În al doilea rînd, „monstrul sacru" îmi fusese, cu un an în urmă, profesor, dar numai la curs, nu și la seminar, unde un contact cît de cît „amical" s-ar fi produs de la sine. În al treilea rînd, inhibarea mea pornea și dintr-o maximă inocență : pur și simplu, luam pentru prima oară un interviu !

Cum-necum, am îndrăznit totuși. I-am mărturisit nepriceperea mea într-ale chestionării, compensată mai apoi cu prisosință de căldura și amabilitatea cu care „intervievatul" și-a oferit ajutorul. Am convenit să încerc să formulez niște întrebări în scris, la care să primesc răspunsuri asemenea. Peste cîteva zile, m-am prezentat la Institutul Călinescu, în mînă cu paginile cu pricina. Zoe Dumitrescu-Bușulenga le-a citit zîmbind ici, ridicînd sprîncenele colo, uneori mișcîndu-și buzele în ritmul frazelor citite, alteori dînd din cap aprobator. Pe respectivele pagini nu erau întrebări propriu-zise, ci mai mult niște reflecții care, mă gîndisem eu, ar putea să atragă considerațiile cît mai libere ale interlocutoarei mele. Dar, cu aceasta, întrevederea noastră nu s-a încheiat. Dimpotrivă, am avut plăcerea să cunosc și cealaltă „variantă" de interviu : discuția deschisă. N-am notat nimic pe loc și cred că nici n-aș fi putut: „neastîmpărul" intelectual al lui Zoe Dumitrescu-Bușulenga e greu de prins din fuga condeiului (mărturisesc că nici la cursul domniei-sale nu am luat notițe). Mi-a mărturisit credința sa că literaturii noastre nu îi sînt proprii teatrul ca formă de manifestare și tragicul ca notă spirituală fundamentală. De aici, am deschis discuția asupra teatrului lui Marin Sorescu. Am aflat apoi, fără să-mi ascund plăcerea, despre interesul domniei-sale, devenit acut în ultimii doi ani, pentru literatura care se scrie acum la noi, mai ales proza : Țoiu, Bălăiță (e „Joyce al nostru !), Ivasiuc, Augustin Buzura, Breban. Încetul cu încetul, subiectele de discuție s-au amestecat : literatura de azi și difuzarea ei în lume, nivelul studenților de la română și limbi străine, contactul cu studenții, perspectiva asupra literaturii actuale dinspre istoria literaturii universale, misiunea intelectualului, amărăciunea pricinuită de unele polemici mărunte, lumea ideilor și încă multe altele. Nu mi-am putut stăpîni o întrebare pe care mi-o pusesem de multe ori înainte : de unde atîta vitalitate, de unde puterea de a face atîtea lucruri : cursurile, Institutul, colocvii și congrese în țară și peste hotare, comunicări, articole, studii care cer mult timp petrecut în bibliotecă, activitatea la Uniunea scriitorilor, la Academie, la Universitate — cum poate un singur om să facă atîtea lucruri ? Îmi vorbește despre permanentele solicitări pentru articole și prefețe de carte, despre mulțimea de obligații care o împiedică să-și scrie propriile cărți (nici se simte o notă de amărăciune). Poate o să găsească odată timpul pentru a-și scrie amintirile — ar putea ieși ceva interesant. Îmi vorbește despre decenille pe care le-a trăit, despre formidabila condensare a istoriei : la noi, după primul război mondial, ca într-un film cu turația mărită, istoria și-a grăbit cursul, fluxurile și refluxurile care ar fi cerut secole s-au succedat în ritm amețitor.

Pînă să încheiem „colaborarea" în vederea numitului interviu, am mai avut cîteva întrevederi cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Am găsit de fiecare dată aceeași căldură, aceeași rară atmosferă de apropiere, de comunicare, pe care rîndurile acestea au încercat s-o sugereze. Mulți o cunosc pe Zoe Dumitrescu-Bușulenga în ipostaza integrității, sobrietății, erudiției. Însă dincolo de toate acestea, iată, Zoe Dumitrescu-Bușulenga e — pur și simplu — un om minunat.

Un singur minut

Urmare din pag. 1

Pentru că, dacă basmele, miturile și legendele sînt memoria noastră antumă, la orizont memoria radioactivă deja se intersecta cu propriile ei victime. Phoenix este în repaos iar aripile ei zac ezvîrlite uneori pe plaje cu nisip întunecat. Cînd și cînd cîte o undă de vînt le mai înfioră dar acesta nu mai e zbor. Satelitul cu pricina, ca să revenim, nu este și nu era specializat pe cazna reîntrupării. Alarmat cum am spus, paralizat de liniștea aceea de un minut, s-a mutat în cea dintîi calitate a sa — observația — și a confirmat : da, pe Pămînt nici un foc de armă. Nici un foc tras ! — pentru că, virtual, din moment ce armele nu fuseseră îngropate, el putea fi oricînd declanșat. Dar deocamdată situația asta era, un deget întîrziase poate pe trăgaci, altul pe butoane, pe fire de legătură sau de detonare, etc., etc. Ehei, și cîte nu se mai pot spune ! Că pe nicăieri, în nici o poiană a Pămîntului și în nici o pădure de pildă țința nu trecuse la timp prin dreptul trăgătorului. Sau că nimeni nu a avut de răzbunat nimic sau că a aminat, n-a mai avut timp, a renunțat. Ori că dintr-un motiv strategic sau altul s-a lăsat un răgaz. Nici o iubită n-a înșelat pe nimeni, ori, din credință sau din plictis toți, dar absolut toți oamenii de pe Pămînt, printr-o telepatie care a funcționat perfect și la toate nivelurile, la toate generațiile și prin toate culturile și ascunzișurile firii, s-au înțeles să facă un minut, doar un singur minut de liniște. O experiență, nu ? Și ce formidabilă ! Atît de impropriu, atît de străină părea de parcă s-ar fi operat pe aer cu niște stranii raze de constîință. A intrat în derivă, s-a cutremurat, a trăit pînă la paroxism nedumerirea și s-a alarmat — cine altul decît satelitul. Și **colaboratorii** săi, bineînțeles. De unde se vede că existențialismul se mută uneori în tehnică iar aceasta, la rîndul ei, poate să reproducă stări mai fidele și mai propriI omului — sau umanității, în general — decît acesta, la un moment dat, ar fi fost în stare.

Ce să înțelegem de aici, că și un minut contează ? — **asta aproape că** nu mai trebuie subliniat. Și poate că tocmai sub el, în culcușul de rază își făcuse atunci pasărea Phoenix cuibul pentru că, iată, uitasem să mai spun, acest minut a fost singurul dealtfel, fără nici o impuscătură, în tot șirul de minute și ani de după cel de al doilea război mondial.

ÎNSEMNELE UNEI PRIETENII TRADIȚIONALE

Tricolorul românesc și tricolorul francez flutură din nou, alături, la Paris, România și Franța, țări surori între ginta latină, cum ar fi spus Alecsandri, s-au reîntîlnit animate de dorința și de voința de a da noi dimensiuni unor raporturi de veche și trumoasă tradiție, de a conlucra rodnic pentru pacea Europei, pentru pacea lumii.

Acestea sînt semnificațiile pe care le degajă vizita întreprinsă de președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu la Paris. Vizită ce se va înscrie, fără îndoială, ca un moment de referință în seria contactelor bilaterale la cel mai înalt nivel, desfășurate cu regularitate pe parcursul ultimului deceniu și jumătate. O atmosferă sărbătorească, fastuoasă, o primire caldă, prietenească, de aleasă stimă și respect au marcat, prefațîndeni, în aceste zile, prezența înaltei solii a poporului român la Paris. S-au rostit și s-au scris cuvinte de caldă apreciere la adresa realizărilor României, a prezenței sale demne în lume, a personalității prestigioase a președintelui Nicolae Ceaușescu, la adresa stadiului înalt atins în cadrul raporturilor bilaterale. „Așezate pe temelia principiilor deplinei egalități, a respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc — sublinia președintele Nicolae Ceaușescu — relațiile dintre România și Franța au cunoscut în ultimii ani o dezvoltare mereu ascendentă, în interesul ambelor noastre popoare, al cauzei generale a cooperării și păcii internaționale". La rîndul său, președintele Valery Giscard d'Estaing releva : „Reînnoind vechea lor prietenie acum 15 ani, Franța și România au regăsit drumul realităților geografice și istorice al Europei. Acest drum este cel al solidarității. Este drumul unei unități reale de civilizație, ale cărei expresii le resimțim și unii și alții, care trebuie, treptat, să-și facă auzită din nou vocea sa în lume". Fără îndoială, cronica anilor din urmă consemnează numeroase și importante realizări în planul extinderii și aprofundării raporturilor româno-franceze. În ultimii cinci ani schimburile economice bilaterale s-au dublat, Franța ajungînd să ocupe locul al treilea în comerțul exterior al țării noastre. Cooperarea fructuoasă cu firmele „Renault" și „Citroen", sau capitalele mai recente ale acestei cooperări în domenii ca electronica, producția de elicoptere sau de centrale electrice sînt reușite certe, care oferă, așa cum s-a subliniat și în cadrul convorbirilor oficiale dintre cei doi președinți, o bază solidă, de largă perspectivă pentru extinderea și aprofundarea în viitor a conlucrării popoarelor noastre. Bilanțul este fructuos și atunci cînd ne referim la schimburile tehnico-științifice, culturale, artistice sau în domeniul învățămîntului, la aprofundarea cunoașterii reciproce a realizărilor spirituale ale popoarelor român și francez. „Cum s-ar putea altfel, spunea primarul capitalei franceze, Jacques Chirac, cînd aceeași origine și aceeași tradiție latină, aceeași înrudire latină, aceeași independență a spiritului au țesut între România și Franța legături seculare ?".

Țări cărora le e scumpă independența, care acționează, în mod specific pentru echilibrul și pacea continentului și a lumii, România și Franța s-au regăsit într-un perimetru al preocupărilor și intereselor comune și în abordarea marilor probleme contemporane. Largul tur de orizont asupra vieții internaționale a permis identificarea unui mare număr de puncte de contact, cei doi președinți proclamînd și de această dată necesitatea întreprinderii de noi eforturi, de noi inițiative menite a asigura continuarea procesului destinderii, un climat autentic de securitate, înțelegere și conlucrare pașnică pe continent și în lumea întreagă. Plasată sub semnul continuității, al respectului și stimei reciproce, noua sală de pace și prietenie a României în Franța se constituie, fără îndoială, într-o valoroasă contribuție la ridicarea pe o treaptă superioară a tradiționalelor raporturi româno-franceze, la promovarea dialogului constructiv între națiuni, la edificarea unui climat de încredere, securitate și pace pe bătrînul nostru continent și în lumea întreagă.

Aurel Perva

Meridiane franceze

Jules Supervielle

Vis

Șterg ziua niște mîini
Altele învinuiesc noaptea-rugini.
Pe o bancă necioplită așezat
Aștept rîndul de-altădat'.

Se intră, se iese, se intră
Prin ușa deschisă, întruna.
Domnii de azi, domnii de mîine
Domni ai trecut, domni de tăciune.

Cînd fereastra se va edachide
Cine va muri, cine va ride ?
Cînd soarele va reveni
Cum să-nțeleg că el va fi ?

A trăi

Am păpăt
Pe pulsul nopții istovit
Sînt un om prins
În lanțuri înstelate învins.

Nu știu răgazul de odihnă
De care oamenii au tihnă,
Și somnul, chiar și el,
Mi-e devorat de cer.

O, gelicione a zilelor mele,
Te-au crucificat, ele ;
Ale păduri păsări
În cer vînăgui, înghețate mătăsuri.

Ah ! Vai căderi din capace.

A retrăi

Peste arbori uvară
Noaptea-i necesară,
Ceea ce trebuie sînt fructe
Pe masă de marmură slute,
Pentru ca inima să bată
Trebuie întunecarea tactil.

Ceea ce trebuie-i senin
În inima de-aprins carmin,
Ziua-i ceea ce trebuie
Pe pagina albă să biruie
Ceea ce trebuie e numai iubire
În adîncul din fire.

În românește de Ion Iuga

Marc Guyon

Hazard

Dezrădăcinat, la întîmplare
Mă întreb dacă n-am trădat
Pămîntul acesta, drumurile lui ?
M-am rătăcit ? Am fost uitat ?

Mi-am blestemat adînciară umbra
Ce mă urma credincioasă. Întotdeauna
E prea multă lumină.

Atît de calm

Atît de calm într-adevăr pămîntul...
Dumnezeu pare-a fi ațipit acolo.
Un zbor de rîndunele
Șterge tristețea deschisă pe cer.
Depărtarea e neagră
Și dulce. Sulletul este o ninsoare.

Yves Bonnefoy

Vară de noapte

Aproape clipa, iat-o !
Nu mai e zi, nu mai e noapte, steaua crescu
Sporind minunea unui trup surizător
O apă nesfîrșită și limpede murmură fără
încetare...

Fragile mîini de humă var destace
Nodul cel trist al visărilor
Luciri vor adăsta umbrite
Pe pinza apelor clare,
Steaua se cunună cu spuma ușoară
Arzînd într-o mantie cenușie

Marie-Claire Banquart

Însingurată

Nu îndrăznesc să le spun :
A trăi departe înseamnă să nu mai văd tăcerea
Lumini peste ape s-ar stinge

Să le spun
Că poți să rizi uneori, fiindcă ești asemenea
Umbrei albăstrii a celuilalt

Ce sînt fără tine ?
Cum să strig altceva
Decît sfîrșitul ?

În românește de Ileana Mușteanu

REVISTA STRĂINĂ

● **COTIDIANUL „PHILELEPHTEROS"** care apare în capitala Ciprului a publicat un amplu articol al profesorului Hadrian Dalcoviciu despre „Statul lui Burebista". Articolul, însoțit de un bogat documentar fotografic înfățișînd imagini ale mărturiilor arheologice descoperite în ultima vreme pe teritoriul patriei noastre, apare sub genericul „Din istoria românilor : 2050 de ani de la întemeierea primului stat dac centralizat și independent — statul dac".

● **EDITURA RECLAM DIN LEIPZIG** va publica pînă la sfîrșitul acestui an 110 titluri în format de buzunar. Dintre acestea, jumătate sînt noi apariții. Multe din volumele deja publicate au fost tipărite cu prilejul unor aniversări. Astfel Elke Midell a editat o cuprinzătoare biografie a lui Friedrich Schiller cu prilejul împlinirii a 175 de ani de la nașterea marelui poet și dramaturg german. Printre alte lucrări pregătite să apară în acest an se numără o culegere de poeme în două volume aparținînd poetului spaniol, laureat al premiului Nobel, Vicente Aleixandre, volume de nuvele semnate de Valentin Rasputin și Klaus Mann precum și cărți despre viața și opera unor muzicieni celebri precum Georg Philipp Telemann și Richard Strauss.

● **O LICITAȚIE** care a avut loc de curînd la galeriile „Christie's" din Londra a făcut ca suma plătită pentru un tablou de Rubens să atingă sumarecord de 3 470 000 dolari. La acest preț a fost adjudecat cunoscutul tablou „Samson și Dalila" al celebrului flamand. Cu acest prilej, Rubens s-a plasat printre cei mai bine cotați pictori în cadrul vînzării la licitație a celor mai de seamă tablouri. Rubens se apropie de un Turner vîndut cu 6 400 000 de dolari, de un Velasquez pentru care s-au primit 5 500 000 dolari și întrece cu puțin un Van Gogh pentru care s-au oferit 5 200 000 dolari.

● **LA PÜCHLANN, PE MALUL DUNĂRII,** localitate în care s-a născut Oskar Kokoscha, marele artist plastic austriac, au fost fondate în 1973 arhivele Kokoscha, care în cei șapte ani de la înființare au strîns o bogată documentație ce deschide noi orizonturi asupra vieții și activității pictorului ale cărui opere au deschis drumuri noi în plastica modernă. Pentru expoziția Kokoscha pe care aceste arhive o pregătesc în acest sezon numeroși particulari posesori ai unei opere semnate de artist au anunțat participarea cu lucrări importante aparținînd perioadei dintre 1923 și 1930, ani în care Kokoscha s-a exersat desenînd mai cu seamă peisaje rurale ; de asemeni se anunță pentru acea expoziție o bogată colecție de autoportrete de la începuturi pînă la sfîrșitul perioadei de creație a cunoscutului artist austriac. Un catalog cu lucrări „Kokoscha la Pochlarn" va fi tipărit de Hans Marie Wingler la Editura Weltz ; și va fi publicată de asemenea o culegere de scrisori editate de Olda Kokoscha, văduva artistului Heinz Spielmann.

● **MOZART, ROSSINI, BACH ȘI HAYDN** sînt compozitori ale căror opere vor fi interpretate în cele mai importante concerte ale festivalului de la Aix-en-Provence, care se va desfășura pînă la 3 august a.c.

Celebrele opere ale compozitorilor amintiți vor fi interpretate de cei mai de seamă șefi de orchestră și soliști ai vieții muzicale de astăzi.

● **HORST JANSSEN,** cunoscut grafician din R.F.G. a fost sărbătorit de curînd, la împlinirea a 50 de ani de viață. Patru expoziții organizate în Hamburg, orașul natal al sărbătoritului au prilejuit întîlnirea cu un artist proteic, considerat de mulți specialiști „genial" atît pentru capacitatea de a se alătura de fiecare dată marilor spirite ale plasticii universale cît, mai cu seamă, pentru forța de-a dreptul fascinantă a desenului său ; prin virtuozitatea meșteșugului și prin riposta hotărîtă dată creației numite „ocazionale". Janssen se numără printre epigonii suprarealiștilor. El este mai cu seamă adeptul unui „realism pasional", scrie un critic. „Țelul limitat și autentic al artistului este reprezentarea realității inconjurătoare". Artistul se distinge prin imaginarea unui „univers grotesc și halucinant al deformărilor și obsesiilor, populat de făpturi și figuri desecate parcă cu ajutorul razelor Rontgen". „În «linia» lui sînt «interpretate» și «travestite», și, poate, «omagiate» și «parafrazate» lucrări ale unor maeștri din trecut : Botticelli, Andrea Mantegna, Dürer, Chardin, Goya, Caspar David Friedrich, Runge, Redon, Ensor sau, de ce nu ?, Hokusai.

● **HESIOD, EURIPIDE, LAO TSE, PLATON,** Virgiliu, Aristotel, Aldous Huxley, Pablo Neruda, Jean Giono, Leopold Sedar Senghor sînt o parte dintre autorii unor texte despre pace și război apărute într-o antologie recentă „Pace pe pămînt". Sînt înserate texte ca „Tratatul de pace încheiat de Ramses al II-lea cu regele hititilor Hattusilis" la 1278 î.e.n., inscripții din India și Tailanda precum și opere ale unor artiști moderni alături de numeroase reflecții despre pace și despre război ale unor oameni politici ai zilelor noastre. Este o culegere de texte, subliniază Martha M'Bow, director general al UNESCO, care demonstrează aspirațiile profunde ale umanității și „conștiința solidarității pentru reflecție oferit marelui public și în special tinerilor din lumea întreagă, acelora care reprezintă viitorul nostru".

● **ÎN APROPIEREA ORAȘULUI spaniol Cadiz,** la Tarifa, o echipă de arheologi au descoperit în cursul unor săpături efectuate în perimetrul ruinelor romane de la Bolonia, unde a fost descoperită o interesantă așezare romană (arene, piață publică, finînă) o statuie de marmură a lui Claudius, împărat care a domnit între anii 41—54 e.n. Statuia are proporții gigantice. Ea măsoară peste trei metri și are o greutate de trei tone.

● **PABLO NERUDA** este din nou prezent în librăriile franceze cu volumul „Né pour naître" (ca o completare și precizare a memoriilor sale apărute mai demult sub titlul „Mărturisesc că am trăit") în traducerea din limba spaniolă a lui Claude Couffon. Volumul cuprinde numeroase și prețioase texte — de o viață întreagă — în proză : Extremul Orient al anilor tinereții, Spania anilor 1936, revista „Calul Verde", prietenii de atunci ai poetului, Lorca, Alberti, Aleixandre, Miguel Hernandez, Ramon Gomez de la Serna, incluzînd o seamă de documente de mare interes ce lămuresc drama din Chile sub dictatura lui Gonzalez Videla, din 1947 pînă în 1952 și lupta civică și politică pe care a dus-o poetul înainte de a intra în clandestinitate.

● **CU OCAZIA ÎMPLINIRII** a cinci ani de la tragicul sfîrșit al sculptoriței Barbara Hepworth — una dintre cele mai mari artiste femei din toate timpurile care la 72 de ani, în plină activitate artistică a murit în incendiul declanșat la atelierul său din Cornish Village — casa în care a locuit a fost transformată, conform dorinței sale, într-un muzeu permanent al operelor sale. Deținătoare a numeroase premii cît și ordine și titluri naționale, Barbara Hepworth, spre deosebire de Moore — inspirat de forma omenească — a fost influențată de formele din natură, de unduirea peisajului, a cîmpiilor și a mării.

Poeți români de expresie franceză

Nicoletta Corteanu Lofreddo

Tăcere

Zidurile, lucrurile, locurile
vorbesc un limbaj
care se aude
și care nu se mai înțelege.
Un ecou vechi divaghează și se întinde
ca o minciună în adevăr.
Faptele și cauzele lor se înlănțuie
și se sparg pe stînca
aparențelor grosier.
Spiritul s-a stins, dar elibrurile
sînt încă murdare.
Răul se insinuează în cercle întregi.
Nimic nu susține efortul către fericire.
În sudoare se amestecă lacrimi amare
Și rîsul se desenează ridicol pe masca
vieții.
Ești departe, ești departe
Și indolala se cuibărește
În cotturile inimii mele ucisă de tăcere.

Pius Servien

Urnă

Vase de sidef unde, în liniște, ca pacea, ultatul se întinde
Verde-albăstrui ; în aburi de somn unde vor bea chiparoșii.
Cînd uni-voi buza cu fața ta imobilă
Unde aici vis
nici memorie nu sclipește, apă mată mereu !
Apăsătoare în greutate de aur, amintiri de stinse delicii,
Umbră morților dragi, grea e noaptea aceasta tăi.

Paul Labovary

Rătăcire

Ascult în vînt
Cum freamătul marin
Îndoaie pin :
Omăt în alb căzînd.
Cum suplu trunchi
Trezește și se-nchină lui.
Vii, oare ? Să ne-ntoarcem,
fugari de socea lemnului.

Car sumbru e,
Și totul plînge.
Pădurii hamurile —
Ca un răsuflet mort care se stinge.

Léon Negruzzi

Ființă II

(fragment)

Focul în cămin își leagă luncile. Nu vine
să îmbrățișeze obrazul pur, cel mai frumos din lume ?
Și ce-ar fi ei, obrazul, fără lumină
și fără ochii mei, cunoscători ai frumuseții care strigă adevărul ?
Și ce-ar fi ei, obrazul, fără
gîndirea care toce ca lumina
ca și focul, ca himera ?

În românește de Cătălina Moga

JURNAL DE POET

CLAUDEL

Cel mai mare scriitor al Franței din toate timpurile iar după Dante cel mai profund din Europa așa fi socotit în Mediva Istorie a Literaturii Europene, în 1968, marele istoric și gînditor Gilbert Kranz. Chiar dacă ar fi și alte păreri sau preferințe, urîasa mișcare pentru Franța și lumea întreagă provenind de la acest geniu aținut, la virsta patriarhală, ambasadorul Franței în China, cel care a scris pagini nemuritoare despre cultura și civilizația celui mai mare popor de pe glob s-ar cuveni să fie cunoscut mai bine și de cititorul nostru. Acest titan al Europei care a stacut la vremea lui în pagini zguduitoare fascismul și pe promotorii lui, cînd a scris o carte Une voix sur Israel spiritul și vitalitatea [illegible] în patrimoniul universal al civilizației și culturii, veșnic eficace s-ar cuveni să fie prezent permanent în repertoriul teatrelor noastre cu măcar una din numeroasele sale piese ce se se joacă azi pe toate scenele lumii. La fel se întîmplă cu celebrul poet național al Franței, Peguy, sau Francis Jammes, poeții care au stătut în centrul operei lor legea morală supremă a iubirii umane, care s-au spus transparențele celor geniale de-a fi fost, cultivate de alte nume cu renume. Oare Gide și Proust al căror statut moral este atît de bine cunoscut să fie ei merea ultimul cuvînt din acestă civilizație umanistă de tipul unui Pascal Miller Claudel sau Mauriac, Peguy sau Gabriel Marcel?

Ioan Alexandru

Un covor de Tabriz

spectacolul lumii

văzut de Ioan Grigorescu

Pînă să văd Tabrizul, cel mai mare oraș din nord-vestul Iranului, legam de numele lui doar frămîntările revoluționar și a ministrilor persane din vremea acută tabrizeană aplecată în luptea arbitr, a vasalii ai [illegible]-lui, în timpul luptelor dinastiei Safevizilor.

Cîteva din operele reputatilor pictori clasici tabrizeni, Behzada și Reza Abbasy, se află în muzeul de artă al Capitalei noastre, piese rarissime care ar face cinste oricăr mai rafinate colecții din lume. Toți acești și-au găsit glorificarea în [illegible] [illegible] [illegible]